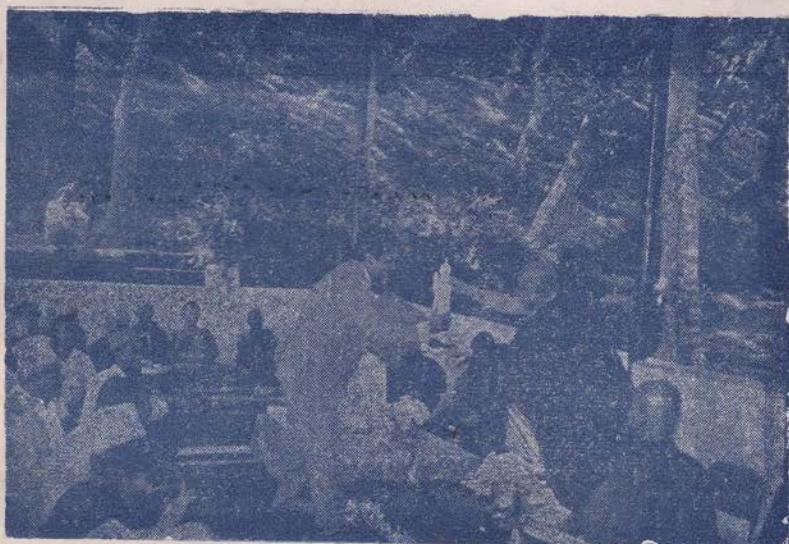


नमो तस्य भयवतो वरहतो तस्या सनुद्दस्त

आनंद मूर्मि

THE ANANDABHOOMI

(BUDDHIST MONTHLY)



[भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरद्वारा कम्प्यूटर विशेषज्ञ मुनि शावयलाई बुद्धमूर्ति प्रदान ।]

एक प्रतिको ३।

वार्षिक ग्राहक शुल्क ३०।

आजीवन ग्राहक शुल्क ३००।

बुद्धसम्बत् २५३२

होलिपुन्ही

विक्रमसम्बत् २०४५

फागुन पूणिमा

नेपालसम्बत् ११०६

चित्तला श्व

1989 A. D.

March

वर्ष १६

अंक १२

Vol. 16

No. 12

“आनन्दभूमि” को नियम

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटीविहारगुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको पहिलो बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णिमाको दिनसम्ममा निस्कर्मेछ । यसको आजीवन ग्राहकशुल्क रु. ३००।- र वार्षिक ग्राहकशुल्क रु. ३०।- मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बन्न सकिन्छ । एक प्रतिको रु. ३।- मात्र ।
- (२) यो आनन्दकुटी विहारगुठीको मुख्यपत्र हो । यसमा बुद्धधर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएका कुनैपनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखकमै हुनेछ, सम्पादक-मण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा, अंग्रेजी र नेपालका अरु गुरुड आदि भाषामध्ये कुनैपनि भाषामा लेख पठाउन सकिन्छ र पठाइएका लेख फिर्तापठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएको ले प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउनु वाञ्छनीय छ । अंग्रेजी बाहेक कुनै पनि भाषाको लिपि देवनागरी हुनुपर्दछ ।
- (५) लेख पठाउँदा पूरा साइजको कागजमा एकपट्टिमात्र लेखेर पठाउनुपर्नेछ । कार्बोनहाली लेखिएको वा टाइप गरिएको प्रतिलिपि लेखलाई स्थान नदिन सकिनेछ ।
- (६) ग्राहकशुल्क, विज्ञापन तथा प्रबन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउंमा आनन्दभूमि कार्यालयमा पठाउनुपर्छ । पत्रव्यवहार गर्दा आपनो ग्राहकसंख्या तथा नाम ठेगाना राम्ररी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर भएमा व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुपर्छ । पत्रिका समयमा नपुगे लिखित सूचना दिने गर्नुपर्दछ ।
- (७) कुनैपनि लेख प्रकाशित गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

(स्वगूगु कमर पेजया ल्यं)

व प्रे म बहादुर मानन्धरपिंसं श्रीलंकाय् अध्ययन याना
बिज्याःपि भन्तेपिसं गांगामय् पर्यन्त धर्मप्रचार याना
बिज्याइ धैगु आशा प्वकल । त्रिरत्न शाकयया सभापति-
त्वय् जूगु उगु कार्यक्रमय् सुगतरत्न वज्राचार्यपाखे मन्त्रय
प्रकाश जूगुया नापं रामकृष्ण वैद्यपाखे धन्यवाद ज्ञापन
जुल ।

थथे हे सल्लूपर्तिकं जुयाचंगु प्रवचन कार्यक्रम नं सम्पन्न
जुल । पद्मबहादुर मानन्धरया सभापतित्वय् जूगु उगु
ज्याक्रत्वलय् भिक्षु महेन्द्र, इन्द्रराज शाकय, रामकृष्ण वैद्य,

चैत्यरत्न शाकय, बाबुकाजी वज्राचार्य, गणेशमान श्रेष्ठ
मानबहादुर गाईजु, रत्नलाल मानन्धर, तीर्थरत्न शाकय,
आशाबहादुर धजापति, तुलसीनारां लालिमस्यु, अष्टरत्न
शाकय, सुदर्शमान शाकय व पद्मराज शाकयपाखे
पंचशील व्यवहारय् छय्लमाःगु धर्मस्या खें परीक्षण याना
स्वीकार यायेमाःगु धर्म जपय् यायेत मखु पाणी सुख
जुयेत, जन्मं ब्राह्मण मनुसे कर्मं ब्राह्मण उवीगु बुद्धबचन
ग्रहण यायेमाःगु आदि थीथी खें प्रतुत जुल ।





आनन्द व्राति

संरक्षक

सहानायक आचार्य भिक्षु अमृतानन्द सहास्थविर

प्रधान-सम्पादक

भिक्षु अश्वघोष

यथापक

भिक्षु मंत्री



सम्पादक

सुवर्ण शाक्य

फोन नं. २-१२८५५

कार्यालय

'आनन्दभूमि'

आनन्दकुटी विहार

पोटबक्स नं. ३००७

स्वरम्भू, काठमाडौं

फोन नं. २-७९४२०



प्रकाशक

आनन्दकुटी विहारगुणी

आनन्दकुटी, काठमाडौं

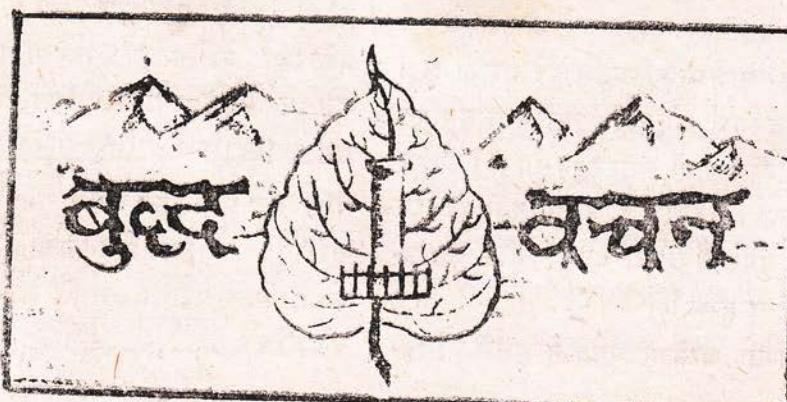
नगर-कार्यालय

'संघाराम'

भिक्षु तालीम केन्द्र

जुती, क्षेत्रपाटी, काठमाडौं

फोन नं. २-१५०१०



ब्राह्मणोंको कोखबाट ज़मँदैमा ब्राह्मण भदैनिनैन। त्यसलाई त केवल 'भोवादो' मात्र भनिछँ
किनभने त्यसमा राग, द्वेष र मोह छ। राग, द्वेष र मोह नहुनेलाई नै ब्राह्मण भन्दछु।

सम्पादकीय

बुद्धधर्म र अन्धविश्वास

बुद्धधर्म २५०० वर्षअधिक व्यावहारिक रूपमा संसारमा देखापरेको धर्म हो । यसअधि पनि मानिस धर्म कर्म मात्र्ये । प्रकृतिको प्रकोपलाई नाना अर्थ लगाएर त्यसबाट बचन मानिसले जुन प्रयास गरे त्यो मानवहितकै कारण उत्पन्न भएका विचार हुन सक्छ । मानवहित सोच्दै मानिसले युआयुग बिनाउँदै हितका कुराहरू सोच्दै त्यसलाई कार्यक्षेत्रमा उतार्दै नयाँ नयाँ वैचारिका कुराहरूलाई अंगाल्दैआए । युग बित्दोछ, परिस्थिति बदल्दोछ । प्रातिसील विचारधाराका मानिसका दिमागले मानिसलाई तत्काल पर्दैप्राएका अपठ्यारालाई सच्चाउन सबैको सामू प्रस्ताव राख्ने र अपठ्याराका कारणहरूलाई देखाई सुधार गर्नेतर अगुवाई गरी मानव समाजमा चर्चाएका परम्परा सुधार गर्दै आएका छन् । यसरो मानवसमाजमा परिवर्तन हुँदैआएको छ । यस्ता परिवर्तनमा अगुवाई गर्ने र मानवहित सोच्नेनाई परम्परावादी कट्टरहरूसँग सँघै टक्कर खानुपर्ने हुन्छ । परम्पराले अन्धविश्वासको जगलिंदा प्रत्येक युगलाई एउटा नयाँ निर्भीक सुधारको आवश्यकता हुन्थ्यो ।

हिन्दूधर्ममा जन्मेको भगवान् बुद्धले मानव-

हित सोच्दा जातिवाद, पुरोहितवाद, हिंसा र लडाई झगडाको बातावरण रहेको हिन्दूधर्म र संस्कृतिमा सुधार ल्याउन आफ्नो जीवन अपैर अगाडि बढे । उनले संसारको अगाडि महामानव कहलाए । यसरी सुधार गर्दा अन्धविश्वासको जगमाथि सुधार गरेका थिए ।

स्वार्थनिहित वर्त्तिहरू धर्मनाई हतियार बनाई धार्मिकतालाई अगाडि राखी समाजलाई शोषण गर्ने सिपालु हुन्छन् । त्यस्ता शोषकहरू संशोधन चाहेँदैनन् । बुद्धधर्म शोषण विरुद्धको धर्म भएकोले यसमा अन्धविश्वासको स्थान नै हुँदैन । तर आज आएर बुद्धधर्ममा पनि अन्धविश्वासले जग गाडेको र धर्माधिकारीहरूको पनि सोही अव्यावहारिक अन्धविश्वासको परिपोषक रहेको पनि पाइएको छ । बुद्धधर्ममा यस प्रकारका व्यक्ति रही त्यस्ताको सम्मान भएमा बुद्धधर्म नाममात्रामा सीमित रहनेछ । यसतर्फ सबै व्यावहारिक धार्मिक सामाजिक क्षेत्रका शितक्षि एवं प्रतिष्ठित वर्गले गहिरिएर सोचविचार गरी बुद्ध र बुद्धका सद्गुणलाई अगाडि सार्नु र कार्यन्वयन पक्षमा अगाडि बढ्नु आवश्यक भएको छ ।

यात्रा, प्रवृत्त्या र प्रार्थना

- डा. आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

बुद्धको कपिलवस्तु-यात्रा

भगवान् राजहरूमा इच्छानुसार विहार गर्नु भई-
सकेपछि एक दिन कपिलवस्तुमा चारिकार्य जानुभयो ।
चारिका गर्वे भगवान् कपिलवस्तु पुरुषयो ।

अनि भगवान् पूर्वाणि समयमा चीवर पहिरी,
पात्र-चीवर ग्रहण गरी शुद्धोदन शाक्यको निवासस्थानमा
जानुभयो । त्यहाँ पुरेपछि बिच्छाइराखेको आसनमा
वस्तुभयो । त्यहाँ राहुलमाता देवीले राहुल कुमारलाई
यसो भनिन्-

“राहुल ! यी तिन्मा पिता हुन् आऊ दायाद माग !”

राहुल कुमार भगवान् कहाँ गई “थमण ! तपाईंको
छाया सुखद छ” भन्दे भगवान्को अगाडि उभिइरहे ।
त्यसपछि भगवान् आसनबाट उठो जानुभयो । राहुल
कुमार पनि, “थमण ! दायाद दिनुहोस; थमण ! दायाद
दिनुहोस !” भन्दे भगवान्को पछि पछि लागे । अनि
भगवान्ले आयुष्मान् सारिपुत्रलाई आमन्दण गर्नु भई-
‘सारिपुत्र ! त्यसोभए राहुल कुमारलाई तिमीले प्रवृत्त्या
गर !’ भनी आज्ञा दिनुभयो ।

भगवान् बुद्ध-

भिक्षु हो ? आमावाबुको अनुपत्ति नपाएका
पुत्रलाई प्रवृत्त्या नगर्नु । जसले प्रवृत्त्या गर्छ
उसलाई दुष्कृत्य आपत्ति लागेछ ।

“भन्ते ! कसरी भैले राहुल कुमारलाई प्रवृत्तित गर्ण ”

भगवान्ले । यसै सन्दर्भमा, यसै प्रकरणमा धार्मिक
कथा सुनाई भिक्षुहरूलाई आमन्दण गर्नु भयो-

“भिक्षु हो ! तीन शरणद्वारा श्रामणेर प्रवृत्त्या गर्ने
अनुज्ञा दिन्छु ।” भिक्षु हो ! यसरी प्रवृत्तित गर्नु पछि-

“पहिले केश-शाली काट्न लगाई, काषायदस्त्र
लगाउन लगाई, उत्तरासङ्ग एकांश गराई, भिक्षुहरूको
पाउमा बन्दना गराई, दुकुक बसाली हात जोड्न लगाई,
यस्तो भन्न लगाउनुपर्छ- बुद्धको शरणमा जान्छु, धर्मको
शरणमा जान्छु र सङ्घको शरणमा जान्छु । दोलो पटक
पनि बुद्धको शरणमा जान्छु, धर्मको शरणमा जान्छु,
सङ्घको शरणमा जान्छु । तेलो पटक पनि बुद्धको शरणमा
जान्छु, धर्मको शरणमा जान्छु, सङ्घको शरणमा जान्छु।
भिक्षु हो ! यिनै तीन शरणद्वारा श्रामणेर प्रवृत्त्या गर्ने
अनुज्ञा दिन्छु ।”

आयुष्मान् सारिपुत्रले राहुल कुमारलाई प्रवृत्तित
गरउनुभयो । यसपछि सुद्धोदन शाक्य भाशारू हुन्-
भएको ठाउँमा गई भगवान्लाई अभिवादन गरी एह
छेउमा बसेर भगवान्सँग विचित गरे-

“भन्ते ! म भगवान्सँग एक वर मान चाहन्छु ।”

“मौतम तथागत वरबाट मुक्त छ ।”

“भन्ते ! जुन उचित र जुन दोषरहित छ त्यसो

नेपाल बौद्ध परियति शिक्षामा जनजागरण

- व० आ० कनकद्वीप

अन्धविश्वासको नामोनिशान नभएको बौद्ध धर्ममा अन्यविश्वासहरू भरिएर आइरहेका छन् । अस्ति-सम्म यूरोप, अमेरिका र अष्ट्रेलियाका मानिसहरूलाई म द्याउया दियो— “बौद्ध धर्ममा पोप हुँदैन ।” (There is no pope in Buddhism) “बौद्ध धर्मको जुनसुकै ज्ञानको मूल चृदेश्य मानवहितको चिन्तन हो ।” “बौद्ध दर्शनको सिद्धान्त प्रतिपादनले प्राणीको भवचक्र “निर्वाण” मा परिवर्तन गर्न सकिन्तु ।

तर, अन्धविश्वासहरू भरिए गरेहेको देखो । बुद्धको ८४०० स्कन्ध उपदेशहरूमा विश्वशान्तिको लागि मानवता, करुणा र सद्भावनाको व्याख्या छ । तर, नेपालमा वज्रयानीहरू होम, आहुति र यज्ञद्वारा विश्वशान्तिको कल्पना गरिरहेका पाएँ । स्वयंघोषित धर्माधिकारीहरू अगाडि बढिरहेको पाएँ । अनि तो विदेशीहरू मलाई प्रतिवाद गर्न आउँछन्—

(“ Is there any difference between Hinduism and your Bajrayana ? ”) के हिन्दू धर्म र वज्रयानमा केही फरक छ ?

what is Dharmadhikar ? Is he not a pope of Buddhism ? धर्माधिकार के हो ? तो बौद्धमतका पोप होइनन् ? यी विसंगतिहरू पन्थाउने उपाय म खोजिरहेके थिएँ । अहो त वज्रयानीहरूले तपस्या

(दुष्कर चर्या) नछोडेको ठहरियो । अर्को एक लोम हृष्णको घटना याद आयो । चीनले तिब्बतको प्रशासनमा परिवर्तन ल्याउन खोजिरहेका थिए । तिब्बतका मन्त्रण्य, तन्त्रण्यले उन्मत्त माहायानी घेनुपा अधिकारी समाहरू चिनियाँहरूप्रति रिसाइरहेका थिए । आपसमा धमसान भइहाल्यो । लामाहरूले आपना अबोध निर्बोध जनतालाई एक एक जन्म बाँधन विहर तो जन्म (यन्म) भिरेर गएका मानिसलाई चिनीयाँहरूले मान्नै सर्कैन भनी पठाए । तर, यस लडाई झगडामा दश हजार तिब्बेतिय-नहरू मारिए । तैपनि, सुरिएर लडन आएका तो तिब्बतियनहरूको संख्या हतास नभएको ले चिनियाँ गुप्तचर-हरूले जन्मको हास्यास्पद भेद पत्ता लगाएर जन्म दिने घेलुमालाई ने सार्वजनिक स्थलमा टाँगन ल्याएका थिए ।

त्यो विचरालामा १८ दिनपछि घाउ, चोट भोक, तीर्खा र जाडोको लपेटमा परेर मन्यो ।

फलतः आज तो जन्मका विश्वासीहरू दश लाखको संख्यामा निर्वासित जिन्दगी बिताइरहेका पनि छन् ।

अनि, अब श्रावक्यान वा स्थविरवादमा पनि पुर्वी हितवादको संस्कारले कर्मकाण्डी भएर आएकि भन्ने डर (चिन्तन) लाग्नु अस्वाभाविक होइन ।

बर्नाड शाले एकपल्ट भनेका थिए—“धर्मको अन्ध-विश्वास त्यागेका मानिसहरू विज्ञानको अन्धशब्दियासमा

वर माग्न चाहन्छु ।”

“गौतम, भन ।”

“भन्ते ! भगवान्‌ले प्रवज्या प्रहण गर्नु भएको बेलामा मलाई सारे दुःख लागेको थियो । त्यस्तै नन्दनलाई प्रवज्या गर्दा पनि । राहुलको प्रवज्याले त मलाई जन दुःख लागिरहेको छ । भन्ते ! पुत्रप्रेमको कारणले छवि काट्छ; छविपछि छाला काट्छ; छालापछि मासु काट्छ; मासुपछि नसाहरू काट्छन्; नसाहरू पछि हाड काट्छ; हाडपछि हाडभित्रको मज्जामा टाँसिएर प्रेम बस्छ । भन्ते ! अतएव आर्यले आमा बाबुको अनुमति न पाएको पुत्रलाई प्रवजित न गर्नु भए बेश हुने थियो ।”

त्यसपछि भगवान्‌ले शुद्धोदन शाश्यलाई धार्मिक कथाद्वारा सन्देशित, सम्प्रतिष्ठित, समुत्साहित

सम्प्रहरित पार्नु भयो । अनि शुद्धोदन शाश्य भगवान्‌को धार्मिक कथाद्वारा सन्देशित, सम्प्रतिष्ठित, समुत्साहित तथा सम्प्रहरित भई आसनबाट उठी भगवान्‌लाई अभिवादन र प्रदक्षिणा गरी फक्केर गए । भगवान्‌ले यसै सन्दर्भमा, यसै प्रकरणमा धार्मिक कथा सुनाउनुभई भिक्षुलाई आमन्त्रण गर्नु भयो—

“मिक्खु हो ! आमा बाबुको अनुमति न पाएका पुत्रलाई प्रवज्या न गर्नु । जसले प्रवजित गर्दै उसलाई दुष्कृत्य-आपत्ति लाग्नेछ ।”

त्यसपछि भगवान्‌ कपिलबस्तुमा इच्छानुसार विहार गर्नु भई त्याहाँबाट चारिका गर्नुहुँदै श्रावस्तीमा जानु भयो ।



चाहन्छु म जान शान्ति मार्गतिर

—आई. आर. शाश्य

भक्तपुर

दान शील भावनामा कार्यरत हुन्छु,
मैत्री, करुणा, मुदिता र उपेक्षामा रहन्छु ।
चतुरार्य सत्य आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग,
बुद्धले दर्शाएका अत्युत्तम मार्ग ।

अनित्य दुःख अनात्मको ज्ञान
यही नै हो सत्य अचूक मूल दर्शन
पञ्चवस्कन्ध नै अनित्य छ जान
बुद्धले गरेका उज्ज्वल चिन्तन ।

ए मनको बादले, पर जा यहाँ नछै क
ए ज्ञानेन्द्रियहरू बतास जस्तै यहाँनबह
चाहन्छु म जल्ने ज्ञानज्योति भित्र
चाहन्छु म जान शान्ति मार्गतिर ।



लागेका छन् ।"

त्यस्तै अब, अलौकिकता त्यागेर यथार्थ सत्यमा आउन थालेका बौद्धहरू "नवश्रह" को पूजामा अलिङ्गन पो लागे कि ? अथवा, कुनै उपासक उपासिकाको मृत्यु पछि सुखावती भुवनको स्वर्ग देखाउन कर्म-काण्डमा पो अलमलिने हुन् कि ? आशंका लाग्नु स्वाभाविक हो ।

उपर्युक्त विकृतिहरूको जालभित्र पर्न खोजेका बौद्धहरूको मुक्तिको लागि परियति शिक्षाको आवश्यकता सबैले महसूस गरेका हुन् । अतः यस क्षेत्रको अथवा प्रयासले यस परियति शिक्षा चलाइएको २५ वर्ष भैसकेको छ । त्यतिङ्गेल बौद्ध चरित्र प्राप्त गर्ने सयजना उपासक उपासिका त अवश्य पनि भए होलान् ।

तर पनि, परियति शिक्षाले "पटिष्ठति" (कर्तव्य-कर्तव्य) सिकाउँछ । मानिसले, मानिसलाई करूणा राख्न सिकाउँछ । अनित्य, अनात्म र दुःखको परिभाषा पढाउँछ । शास्त्रिको बाटो देखाउँछ । अतः बौद्धहरूले पंचशील पालन गर्दछन् ।

मानिसहरू बुझन नसक्ने समस्याहरू भैसकेका छन् । एकातिर परियति शिक्षा लिन्छन् अर्कोतिर, कूटनीति अर्थात् मुख्ले योटा भन्ने र कामले अके गर्ने हुन्छन् । विश्वास गर्न न सकिने भएका छन् । त्यसमा पनि अझ अन्धविश्वासको पहाड थपिदिनाले भने "बौद्ध" धर्ममा पनि विकृति आउँछ ।

अतः बौद्धको जन्मस्थल नेपालमा उनका उपदेश-हरू यथार्थ रूपले बुझनको निमित्त हानीलाई परियति शिक्षाको खाँचो छ । नेपालमा बुद्धशासन-(right religious term) स्थिर रहेमा मात्र विश्वधर्म चिरस्थायी रह्न्छ भन्ने हान्नो विश्वास छ । सात समुद्र

पारी यूरोपमा सयै वर्ष अगाडि ने द्विप्टिकको अनुवाद भएर गेसकेको इतिहासमात्र हामीले पढ्न सकिरहेका छौं भने आज बल्ल तल्ल त्यागी भिक्षुहरूको सत्प्रयासले 'परियति' को नाममा केही केही सूक्तहरू हान्नो भाषामा आउँछन् ।

नखाइकन गर्नु पर्ने तीर्थव्रतको बुद्धधर्ममा कुनै औचित्य छैन । दुष्कर तपस्या र चर्या तथा होमको ध्रुवाले विश्वशान्ति गर्ने प्रयास पनि बुद्धधर्म होइन ।

बुद्ध-वचन, अभिधर्म सूत्र र विनयहरू कम से कम नैतिक शिक्षाको लागि भए पनि सबैले जान्नुपर्ने विषय हो । ईश्वरको भ्रममा पर्ने अबोध जनताले उल्टो महापानव बुद्धकै मूर्तिहरू बनाएर पूजा-धर्म गर्दछन् । त्यसको सद्गुमा भावना हुनु वा हुन दिनुमा परियति शिक्षा ने उपर्युक्त देखिने हुँदा यसको उपादेयतामा सोच्नु आवश्यक छ ।

पुरातन संस्कृत अनुसारको श्रुति-वांग्मय परम्परा राज्ञो यियो जसलाई गुरु शिष्य प्रतिष्ठान भनिन्थ्यो । आज विज्ञानले गर्दा जुनसुकै साधनहरू पनि पुगिरहेको हुँदा योटा सूत्रको पाठ पनि नपठिकन अथवा नवुक्षिकन "भोलि पढुला" भनेर ब्यासेट भरिराख्नु केही पनि काम लाग्दैन । बरू, अन्धविश्वासको सागरमे डुविरहेका इशाईहरू—" इशाको बाइबलेका एक सूत्र पढेरमात्रै खोल्यानबाट उठ्ने गरे ज्ञै" हामीले पनि धर्मपदको एक श्लोक नपठिकन न उठौं भनेर सिरानमा धर्मपद वा कुनै सूत्र (पुस्तक) शाढनुमा श्रेपस्कर छ ।

तमासा गरेर, पाँच सय, हजार जनसंख्या भेला गरेर, बुद्ध भगवान्को नाममा कपोलकल्पन रचिएका अवदानका कथाहरू सुन्न जानु आडम्बर ने हो ।

अतएव, श्रद्धा सबैसे छ । चर्या आचार सबैको घटलाने कुराहरु हुन् । सर्वहितको उपकार सबैको तर्फ-बाट हुने पठ्ठे । ती अति प्रयत्नशील परियति शिक्षा सम्बन्धी सबैसे टेवा दिएर बुद्धज्ञान प्राप्त गर्न सबैन परेको छ । बुद्धचरित, बुद्धवचन र बुद्धमार्ग जानेर अगाडि बढनु छ ।

यो हाल्लो जीवन दन्त्यकथा होइन । यथार्थ हो । आपको चरित्र निर्माणले आफू ब छ । समाजमा शान्ति आउँछ ।

अहं भनौ— आफूले नबुझिकन नै संलग्न हुन जाने कुनै काममा मन्दा बुझेर आफैले थाल्ने काममा बढी

ज्ञान उपलब्ध हुन्छ । बुद्धधर्म मानवसिद्धान्त हुन् । आफैले सोचेर, अध्यास गरेर आफू उत्तिने ‘प्रज्ञापारमिता’ हुन् । बुद्धधर्मसा कुनै अलौकिक कुराहरु छैनन् । जीवन सन-मार्गमा विताउन आफू कसरी नैतिकबान् बघ सकिन्छ भन्ने अभिरेण्यमात्र बुद्धसूचहरु हुन् ।

नेहाइकन गर्नुपर्ने तीर्थ ब्रतको यस धर्मसा कुनै औचित्य छैन । दुक्कर तपस्या र चर्या, होमको धुवाँले विश्वशान्ति गर्ने प्रयास पनि बुद्धधर्म होइन ।

त्यसैले जन-जागरणको परियति शिक्षा नै बुद्धधर्म हो र पठिपत्तिको अर्थ बुझेर कर्तव्य (असल काम) मा लाग्नु नै धर्म हो । अर्न, तिशरण हो ।

बुद्धलाई तथागत किन भनिन्छ ?

— भिक्षु श्रद्धानन्द

लुश्चिनीन् जन्मनुभएका लिद्धार्थ कुमारले बोधिवृक्ष मुनि बसी बैशाख शुल्क पूर्णिमामा बुद्धत्व प्राप्त गरेपछि उहाँको नाम बुद्ध रह्यो । शाश्वतकुलबाट प्रवर्जित भएको हुँदाले उहाँलाई शाश्वतमुनि पनि भनिन्छ । त्यस्तै उहाँको धर्को एक नाम हो तथागत जुन अति भावपूर्ण र अर्थपूर्ण छ ।

तथागत भन्नु कुनै व्यक्ति विशेषको नाम होइन पद हो, जुन त्यस अवस्थामा पुग्ने जो कोहीले प्राप्त गर्न सक्छ । “बुद्ध” अथवा “तथागत” भन्ने नाम वा पद भगवान्ति आपना आमा बाबुबाट पाएका होइनन् । बहाँले यो नाम न बहाँको आएना नाता कुटुम्बहरूबाट पाएका हुन, न इन्द्र आदि देवताहरूका अनुकम्पाबाट, न मानिसहरूको समाबाट पाएका हुन् । उहाँले आपने अथक परिश्रम, संयम र ध्यानद्वारा आज्ञन गर्न भएको नाम हो ।

उहाँको प्रधान शिष्य, धर्मसेनापति सारिपुत्रले भग्न भएको छ, “बुद्ध” नामन महामायादेवीद्वारा दिइएको हो, न महाराज शुद्धोदनद्वारा दिइएको, न उहाँका अस्सी हजार आफन्त भाइहरूद्वारा दिइएको, न इन्द्रादि देवता-हरूद्वारा दिइएको हो, यो बोधिवृक्षमुनि बसी सर्वज्ञता ज्ञान लाम गर्नुका साथै साक्षात्कार गरिएको नाम हो । उहाँले गाथाद्वारा भन्नुभएको छ—“विमोक्षन्ति-करेत बुद्धानं भगवत्तानं बोधियामूले सह सङ्गव्युतज्ञाणस्स पठिलामा सचिठका पञ्चतियदिवं बुद्धोति ।

“ यो त बोधिवृक्षमुनि ध्यान बसी सर्वज्ञ ज्ञान प्राप्त गर्नुका साथै “साक्षात्कार गरिएको नाम हो, जसको आधार भगवान्ति को विमुक्ति नै हो ।

भगवान्ति चार आर्यसत्यको बोध गर्नुभयो, स्वयं बोध भई मानिसहरूलाई पनि बोध गराउनुभएकोले उहाँ

बुद्ध हनुहन्छ । उहाँले तथागतो साक्षात्कार गनुभयो, त्यसकारण उहाँ तथागत पनि हनुहन्छ अर्थात् वहाँ यथावादी तथाकारी, यथाकारी तथावादी हनुहन्छ । बुद्ध र तथागत यी दुवै पद परमज्ञानको सूचक हो । तथापि भगवान्ले आपनो सम्बन्धमा बोल्दा 'बुद्ध' शब्दको सट्टा यथागत ने प्रयोग गनुहन्थ्यो ।

उदाहरणको लागि जस्तै- आनन्द ! तथागतको धर्ममा आचार्यमुठिं (रहस्य) हुँदैन । "आनन्द, तथागतको बोधिमा विश्वास गछो ।" यस्ता यस्ता उद्गार पढेर मानिसहरू थाक्दैनन् । यी उद्गारहरू पढ्दा यस्तो लाङ्छ कि कुनै व्यक्ति बोलिरहेको होइन 'विशुद्ध ज्ञान ने बलिरहेको हो ।

भगवान्ले बुद्ध शब्दसंग तथागत शब्द मिलाएर जब 'बोल्नुहन्छ' काव्यमयता बृद्धि हन्छ ।

जस्तो- "पूर्ण पुरुष तथागत भगवान् सम्प्रक्सम्बुद्धलाई धोरे जसो दुई संकल्प हुने गर्दछ ।

१) प्राणीहरूको हितको संकल्प

२) एकान्त ध्यानको संकल्प ।

भगवान् "अह" भन्ने भावलाई विसर्जन गर्ने हनुहन्थ्यो । तर कहिले कहिले साधारण कुराकानी हुँदा भगवान्ले आपनो लागि "म" शब्द पनि प्रयोग गनुहन्थ्यो । जस्तो, आनन्द, मेरो लागि चकटी संघाटी बिछयाइदेउ । म साहू थाकेको छु, बस्तु वा आराम गछु ।

भगवान् बुद्धले बुद्धत्व प्राप्त गनुभन्दा अगाडिको अवस्था वा परिस्थितिको बयान गर्नुहुँदा पनि आपनो लागि 'म' शब्द प्रयोग गनुहन्थ्यो । जहाँपनि उहाँले आपनो लागि तथागत शब्द उच्चारण गरेर उत्तम पुरुषमा धर्मदेशना गर्नुभएको छ, उहाँमा निश्चयने स्पष्ट चिन्त

विमुक्तिको भाव पाइन्छ । यस्ता कुराहरू उल्लेख भएका ठाउंहरू त्रिपिटकमा (विशेषतः सुत्पिटकहरू) अनेक छन् र यिनीहरूलाई पढी पढी मानिसहरू दिव्य आध्यात्मिक लोकमा पुग्दछन् ।

आचार्य बुद्धघोषका मत अनुसार निम्न आठ कारणहरूबाट भगवान्लाई तथागत भनिन्छ-

१- भगवान्त्वबुद्ध उही प्रकार (तथा) आउनुभयो (आगत) जुन प्रकार अरू पूर्वका (अधिका) ज्ञानी पुरुष आए ।
२- भगवान् बुद्ध उही प्रकार (तथा) जानुभयो (गत) जुन प्रकार अरू पूर्वका (अधिका) ज्ञानी पुरुषहरू गए ।

३- भगवान् बुद्ध "तथा" (सत्य) को लक्षणले 'आगत' सम्बन्धागत, अथवा युक्त छ ।

४- भगवान् बुद्धले तथा धर्मको ज्ञान प्राप्त गरेका छन् । भगवान् बुद्धले 'तथा' को साक्षात्कार गरेका छन् ।

बुद्ध अथवा तथागत भन्ने नाम वा पद भगवान्ले आपना आमाबाबुबाट पाएका हुन् न इन्द्रादि देवताहरूको अनुकम्पाबाट, न मानिसहरूको सभाबाट । यो नाम त उहाँले आपनै अथक परिश्रम र ध्यानद्वारा अज्ञन गनुभएको हो ।

५- भगवान् बुद्ध 'तथा' को उपदेश दिनुहन्छ ।

६- भगवान्को आचरण तथा छ ।

७- भगवान् सबै (इन्द्रिय) मात्र विजयी हनुहन्छ ।

यिनीहरूका संक्षिप्त व्याख्या निम्न प्रकारका छन्-

१- भगवान् बुद्ध उही प्रकार आउनुभयो जस्तै प्रकारले अरू ज्ञानी पुरुष आए । यसको अर्थ यही हन्छ कि भगवान् बुद्धले पनि उही प्रकारले ज्ञान लाभ गनुभयो जस्तै प्रकारले अरू प्रकारले अरू ज्ञानी पुरुषले हासिल गरे । अथवा दान, शील, वैराग्य, दृढ़ निश्चय

मैत्री क्षमा, र वीर्य आदि दश पारमिताद्वारा, अनेक पटक अपनो शरीरको बलिदानद्वारा, ध्यान अभ्यास-द्वारा, ज्ञानका सात अङ्गका अभ्यासद्वारा आदि । यस कारण अरु ज्ञानी साधकहरूले जुन प्रकारले सम्यक् ज्ञान प्राप्त गर्नु भयो, उस्तै प्रकार (तथा) ज्ञान प्राप्त (आगत) गरेको कारणले गर्दा भगवान् बुद्धलाई तथागत भनिएको हो ।

२- भगवान् बुद्ध उस्तै प्रकारले जानुभयो जुन प्रकारले अरु ज्ञानी पुरुष गए । यसको अर्थ यही हुन्छ कि भगवान् ले आपनो जीवनमा उही मार्ग स्वीकार गर्नु भयो जुन अरु ज्ञानी पुरुषले गरे ।

त्यो कुन चाहिँ जीवनस्थ हो जसलाई भगवान् बुद्धले जस्तो प्रकारले अरु ज्ञानी पुरुषले स्वीकार गरे उस्तै प्रकारले स्वीकार गर्नु भयो । बैराग्यद्वारा इच्छा वा तृष्णाको परित्याग क्षमाद्वारा क्रोधको परित्याग, मंत्री भावनाद्वारा द्वेषको परित्याग, प्रेमद्वारा धृणाको परित्याग, अप्रमाद्वारा प्रमादको परित्याग, धर्मदिवलेषण-द्वारा संशयको परित्याग आदि । भगवान् यस मार्गमा उस्तै प्रकारले (तथा) हिंडनुभयो (गत) जस्तो प्रकारले अरु ज्ञानी पुरुष लागे । यसर्थे उहाँलाई तथागत भनिन्छ ।

३- तथा (सत्य) को लक्षणले युक्त भएको कारणले गर्दा भगवान् बुद्ध तथागत हुनुहुन्छ । यसको तात्पर्य यो हो कि भगवान्को जीवनमा जगत्लाई यस्तै प्राप्त छन् जस्तो त्यो बारतवमा छ ।

४- भगवान्ले 'तथा' धर्मको ज्ञान प्राप्त गर्नु भएको छ । चार आर्यसत्य नै 'तथा' धर्म हो ।

५- भगवान्ले 'तथा' (सत्य) को पूर्ण साक्षात्कर गर्नु भएको छ । यसको तात्पर्य यो हो कि मनुष्य र देवता-हरूको लोकमा जति पनि जात्रे, देहने, सुन्ने र विचार

गर्न योग्य छ, ती सबै भगवान् बुद्धले जानेका, देखेका, र विचार गरेका कुरा हुन् । दशसाहस्रिक लोकधातुमा उहाँले नजानेको कुनै पनि छैन ।

६- भगवान् 'तथा' (सत्य) को उपदेश गर्नुहुन्छ । यसको अर्थ भगवान्ले सम्बोधि लाभ गरेको बेलादेखि महापरिनिर्वाण पदमा प्रतिष्ठित हुने बेलासम्म भगवान्ले जति पनि उपदेश गर्नु भएको छ ती सबै 'तथा' (त्यस्तै यथार्थसत्य) हुन्छ र काम, द्वेष र मोहलाई नाश गर्ने 'तथा' ज्ञान अरु शान्ति दिलाउने हुन्छ ।

७- 'तथा' भनेको 'सत्य' नै भगवान्को आवरण हो र जस्तो उहाँको आचारण छ त्यस्तै नै उहाँको उपदेश छ ।

८- भगवान्ले सबैमात्रि विजय गर्नु भएको छ । यसको अर्थ भगवान् यस लोकमा देव-मनुष्यहरूमा अग्र हुनुहुन्छ । उहाँ महान् हुनुहुन्छ । सबभन्दा उत्तम तथा ज्येष्ठ हुनुहुन्छ । त्यसकारण उहाँलाई महामानब पनि भनिन्छ । यही उहाँको अन्तिम जन्म हो । उहाँले फेरि अर्को जन्मलिनु पर्दैन । उहाँले अवीचि नरकदेखि लिझर ब्रह्मलोक सबैलाई आपनो सदाचार (शील) समाधि र प्राज्ञको बलले जितेका छन् । उहाँ देवताको पनि देवता, ब्रह्महरूका पनि ब्रह्मा र इन्द्रहरूका पनि इन्द्र हुनुहुन्छ । 'तथागत' शब्दको जुन व्याख्या गरिएको छ त्यो बुद्धघोष महात्मविरले आफै कल्पना गरेर प्रस्तुत गरेको होइन । भगवान् बुद्धले जब आपनो लागि तथागत शब्द प्रयोग गर्नुहुन्थ्यो त माथिका सबै अर्थका अभियक्ति त्यस शब्दमा पाइन्थ्यो जसलाई आचार्य बुद्धघोषले एक व्यवस्थित रूपमात्र दिनुभएको हो । निम्न उद्धृत भगवान्का बचनले यस तथ्यलाई स्पष्ट पार्नेछ ।

९- मिक्तुहरू हो ! तथागतले संसारको पूरा ज्ञान पाइ-सबै भएको छ । संसारसँग अनासक्त हुनुहुन्छ । संसारका

उत्पत्तिको बारेमा पनि तथागतले पूरा ज्ञान पाइसक्नु भएको छ । संसारको उत्पत्ति तथागतको लागि रहेन ।

२- भिक्षुहरू हो ! तथागतले संसार (दुःख) को निरोधको पूरा ज्ञान ल्याइसक्नु भएको छ । संसारका निरोध (दुःख निरोध) तथागतबाट साक्षात्कार भी सकेको छ ।

३- भिक्षुहरू हो ! संसारका निरोधको उपाय वा मार्गको पूरा ज्ञान तथागतले पाइसक्नु भएको छ । संसार को निरोध वा दुःख निरोध गर्ने आर्यअष्टाङ्गिक मार्ग तथागतले पत्ता लगाई विकास गर्नु भएको हो ।

४- भिक्षुहरू हो ! देवता, मार, ब्रह्मा, श्रमण र ब्राह्मणहरू सहित सारा मनुष्यलोकमा जे जति देखा परेका सुनिएका, विचार गरिएका, ज्ञान प्राप्त भएका छोज गरिएका वा मनमा सौचेका छन् । ती सबै वहाँमा पुर्णतः ज्ञात छ । त्यसैले तथागत भनिएको हो ।

५- भिक्षुहरू हो ! जुन रात तथागतले सम्यक् सम्बोधि

प्राप्त गर्नुहुन्छ र जुने रात उहाँ अनुषाधिशेष निर्वाणिधा-
तुमा प्रवेश गर्नुहुन्छ । त्यस बीच उहाँ जे जति बोहनु
हुन्छ, माथेण गर्नुहुन्छ, निर्वेशन दिनुहुन्छ, उपदेश
दिनुहुन्छ, ती सबै उस्तै ने 'तथा' हुन्छ । अर्को किसिम-
को हुँदैन अर्थात् मिथ्या हुँदैन । त्यसैले तथागत कहिन्छ ।

६- भिक्षुहरू हो ! तथागत जस्तौ उपदेश गर्नुहुन्छ ।
उस्तै आचरण गर्नुहुन्छ, जस्तौ आचरण गर्नुहुन्छ उस्तै
उपदेश गर्नुहुन्छ । अन्त उहाँ जस्तो बोल्यो उस्तै गर्ने र
जस्तो गर्न्यो उस्तै गर्ने उस्तै बोल्ने भएकाले उहाँलाई
तथागत भनिएको हो ।

७- भिक्षुहरू हो ! देवता, मार, ब्रह्मा, श्रमण र ब्राह्मणहरू समेत सारा मनुष्य र देवताहरू माथि विजय
प्राप्त गर्न उहाँ हुनुहुन्छ । उहाँमाथि कसैले विजय गरेको
छैन । उहाँ सुनिश्चित ज्ञानयुक्त सर्धज्ञसर्बदर्शी हुनुहुन्छ ।
उहाँले आफैलाई आफैले बशमा राख्नु भएको छ । उहाँ-
लाई बशमा राख्ने कोही छैन ।

सादीया स्वता धाप्

१. अज्ञानीया लागो न्वमवासे च्वनेगु सिबे मैगु छुं बरतु मदु, यदि वंके थुगु खैं
थुइकेगु बुद्धि दत धाःसा व अज्ञानी जुइ मखु ।
२. अत्याचारी थे याःम्ह अभागो मेरि सुं देमखु छाय्कि विपत्तिया इलय वैगु
लागो सुं हे मित्र दइ मखु ।
३. गुम्हसिके होस दइ वं गुबलैं घमण्ड याइ मखु ।

सबभन्दा ठूलो धन श्रद्धा धन हो ।

-श्रामणेर प्रज्ञामूर्ति

आजको वर्तमान स्थितिलाई हेर्दा धन नै सबै भन्दा ठूलो छ भन्ने देखिन थालेको छ । आज समाजले धनलाई प्रमुख स्थान दिई त्यसको लागि ठूलो संघर्ष गरेको देखिन्छ । त्यसले आजको समाजमा चोरी, डकैती आदि नराश्रा वातावरणले छाएको देखिन्छ । धनलाई तारीफ गरेर संस्कृतका पण्डित विष्णुशमनि पञ्चतन्त्रमा भनेका छन् ।

यस्यार्थस्तस्य मिवाणि यस्यार्थस्तस्य दान्धवाः ॥

यस्यार्थः स पुमांलोके यस्यार्थः स च पण्डितः ॥

अर्थात् धन भएका र धन हुने मानिसलाई मिवहरू र नाताकुट्ट्वहरू प्रशस्त हुन्छन् । त्यस्तै उनीहरू नै पुरुष र पण्डितमा गनिःछन् ।

प्राप्तवयस्यापि पुंसा-येषामर्था भवन्ति ते तरुणाः ॥

अर्थेन तु ये हीना-बृद्धास्ते यौवननेपि स्युः ॥

अर्थात् धन हुने मानिसहरू बृद्ध भएतापनि तरुणो जस्तो हुन्छन् र धन नहुने मानिसहरू जवान भएतापनि बृद्धा जस्तै हुन्छन् ।

‘पूज्यते यद्युज्योपि-यदगम्योपि गम्यते ॥

वन्द्यते यदवन्दयोपि- स प्रभावो धनस्य च ॥

अर्थात् धनको प्रभावले गर्दा नमानुपन्नहरू पनि मानिने नै हुन्छन् । पूजा गाँ नपन्नहरू पनि सत्कार र बन्दना गरिने हुन्छन्, यो धनको प्रभाव हो ।

वर्तमान समाजमा श्रद्धाधनको अभाव भएकोले मानिसहरू अतृप्तिकर आशा र तृष्णा एवं लोभ द्वेषले अङ्गयारा जीवनमा खसिराखेका छन् ।

यी श्लोकहरूमा विचार पूर्वक विश्लेषण गरी हेर्दा त्यसबाट देखिन्छ कि धनको स्थान र बलशक्ति आज समाजको सम्यता, सहजीवन, एकात्मकता र सहज्ञुता आदि सबै कुरा धनको दास- दासीको रूपमा परिवर्तन भइगइरहेका छन् । आज धनको महत्व देवत्वभन्दा पनि बढी हुन पुगेको छ ।

तर मानिसको जीवन धनले मात्र सुखमय हुन्छ त ? धेरै जसो मानिसहरू ठान्छन् कि पैसा भए सुखमय जीवन छ । तर धेरै धनीहरूमा सुख-शान्ति नदेखिई उल्टो दुःख र वेदना, अशान्तिले भरिएको पाइन्छ । साधारण परिवारहरूको बीचमा देख्न पाइने शान्ति, मेलमिलाप र आनन्दमय जीवन धनी परिवारहरूमा धेरै जसो देख्न पाइन्न ।

भगवान् बुद्धले यस सम्बन्धमा दिइएहो जवाफ हेरो—

एक दिन आलेक नाम भएका यक्षले भगवान् बुद्धसंग ‘कि सूध वित्तं पुरिसस्स सेटु’ ? यस संसारमानिसकालागि सबैभन्दा थेष्ठ वा ठूलो धन के हो ? भनेर सोध्यो । उहाँले ‘सद्बोध वित्तं पुरिसस्स सेटु’ श्रद्धा नै सबैभन्दा

हूलो धन हो भनेर उत्तर दिनुभयो । “सद्गा पदटुना सब्बेपि कुसला धर्मा” यसले सब कुशल धर्मलाई ध्वेर समीपरूपले उपकारी हुँच भने कुरा बुझिन्छ । त्यसेले हाओ्रो सरल र सुखी जीवनलाई अत्यावश्यक चीज नै श्रद्धा हो । श्रद्धाधन धार्मिक जीवन बिताउनाले प्राप्त हुँच । धार्मिक जीवन भनाले कुनै अन्ध विश्वासमा नलागी, कसेलाई कुनै दुःख, वेदना, चोट नदिई सिगालोवाद सूत्रमा भने अनुसार आ-आफ्नो कर्तव्य पूरागरी सम्यक् धर्ममा पूर्ण विश्वास राखी खुशीका साथ बिताउने जीवन हो । यथावबोध, जीवनको बारेमा यथा ज्ञान र वीर्य सम्पन्नता साथै दृढप्रतीक्षा आदि श्रद्धाधनबाट पाइने फल हुन् ।

मानिसलाई धनको आवश्यकता हुने नै खान पिउन

र सुखमय जीवन बिताउन हो । तरै यस्तौ दुखमय जीवन बिताउन श्रद्धा धन नै प्रसुखरूपमा उपकारी हुन्छ । यसले इहलौक परलौकको सुखमय जीवनको समेत सहज राख्छ ।

आज श्रद्धाधनको अभाब वर्तमान समाजमा असान्ति हुँदैगाइरहेको छ । त्यसेले हाओरो समाज जहाँबाट पनि विनाशको बाटोमा लम्किरहेको छ त्यसका साथ साथ प्राणीहरू पनि अतृप्तिकर आशा र तृष्णा, लौभ, दैष, मोह, मान आदिले गर्दा अंध्यारो प्रपातमा खसिरहेका छन् । श्रद्धा विनाको धनले दुर्विपाकबाट र त्यसबाट उम्किन धेरै मुश्किल छ । त्यसकारण जसले सरल जीवन बिताउन चाहन्छ, उसले धनका साथ श्रद्धाधन पनि कमाउनु आवश्यक छ ।

बुद्धको सहाराले सुख शान्ति छाओस्

- रामेश्वर राउत 'मातृदास'

राज्य-पुख सुविधा सारा त्याग गरी ।
अप्यौं जीवन परहित कार्य गरी गरी ॥
ज्ञान दीपको उज्ज्वल ज्योति जलायौ ।
दुःखमा पिलिएकालाई तिमीले सहारा दिलायौ ॥

पाइरहोस् विश्वले शान्तिकौ सास केरन ।
फैलैदै जाओस् सत्य-अहिंसा पावन बुद्धधर्म ॥
जागुन् जनमन अहिंसा सेवा भावना ।
आसबासमा भक्तिभाव बडोस् प्रेम रहोस् धर्ममा ॥

काम, क्रोध, लौभ, हिंसा हटाई मनबाट ।
शान्तिकै पाठ सिकौं बुद्धको जीवनीबाट ॥
अणिक छ जीवन-लोला गहिरो दुःख सागर ।
बुद्धको साहरा विना तरिन्न भवसागर ॥

जति होउन् ऐश्वर्य-वैभव साथ के नै जान्छ र ?

आयो कुन बाटो कहाँबाट जानेछैन र स्थायी वर ॥

पाप या पुण्य दुईमा एकसाथ लानेछन् ।

जति छन् बन्धु बाँध्य एक बिन कहिं उनले पनि छाड्नेछन् ॥

शब्द-शब्दमा बुद्धवाणी स्मरण रहोस् ।

पद पदमा सदैव शान्तिकै आमास मिलोस् ।

दृश्य-दृश्यमा परस्पर सम्भाव खुलोस् ।

जगत्का हर प्राणी-प्राणीमा सुख शान्ति बढोस् ॥

धर्मचिरण

- मिश्र मैत्री



धर्मचरिया महासंगल सूत्रको पञ्चांश मंगल हो । धर्म अनुसार आचरण गर्नु पनि उत्तम मंगल हो । धर्मचरियाको अर्थ दश कुशलधर्ममा लाभ्य हो । यो कुरा भगवान् बुद्धले सालेख्य सूत्रमा उल्लेख गर्नु भएकोछ ।

धर्मचरिया—शरीर शट तीन किसिमले, बोलीबाट चार किसिमले र मतबाट तीन किसिमले हुने गईछ जसलाई दश कुशल भन्दछौं ।

शरीरबाट हुने ताँन प्रकारको धर्मचर्यामा प्राणीहिसा नगर्न, चीरी नगर्न र व्यभिचार नगर्न हुन् ।

बोलिबाट हुने चार धर्मचर्यामा झुठो नबोल्ने चुक्लो नलाउने, अहलाई चित्त दुख्ने कडा बोली नबोल्ने र काम नलाग्ने फजुल कुरा नगर्न हुन् ।

मनबाट हुने तीन प्रकारका धर्मवर्त्मालोमी नहुने, कोधी नहुने र ईर्ष्या नगर्न हुन् ।

यो दश कुशल धर्मचर्यामा लागिरहने व्यक्तिहरू सम्यक् दृष्टिमा बद्धदछन् । उनीहरूले दिएको दानको फल आनिसंस हुन्छ । कुशलाकुशलको विपाक हुन्छ । परलोक छ । आमाबाबुप्रति सत्कार गर्नेलाई पुण्य प्राप्त हुन्छ । यो लोक र परलोक सम्बन्धी ज्ञान भएका, धर्मचर्यामा लागेका शुद्ध ऋषिमुनि र श्रमण ब्राह्मण हुन् भन्ने कुरामा उनीहरू विश्वास लिन्छन् । त्यसमा शङ्का गर्दैनन् । उनीहरूले चाहैमा चाहैना गरेको सम्पति पाउन् सक्दछन् । साथै चार महानरकबाट बद्धदछन् ।

दश कुशल धर्मचर्यामा लागिरहेका व्यक्तिहरू सम्यक् दृष्टिवाला बद्धदछन् । उनीहरूले दिएको दानको फल अनिश्चित छ । कुतलाकुशलको विपाक छ । परलोक छ । आमाबाबुप्रति सत्कार गर्नेलाई पुण्य प्राप्त हुन्छ । यो लोक र परलोक सम्बन्धी ज्ञान भएका, धर्मचर्यामा लागेका शुद्ध ऋषिमुनि र श्रमण ब्राह्मण हुन् भन्ने कुरामा उनीहरू विश्वास लिन्छन् ।

धर्मचरियामा लागेकाले उमेर पुगेर बूढौ नभै नमरेको धर्मपाल परम्परा बारे यहाँ प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

पुरातनकालमा जम्बुद्वीपको काशी देशमा धर्मपाल नाउंको एउटा ब्राह्मणबस्तो थियो । त्यहाँको एक मुख्य परिवारले दशकुशल धर्मलाई रामोसंग पालन गरेको हुनाले त्यो परिवारको नाउं धर्मपाल परिवार भनी ध्यवाहार भयो । गाउँको मुख्य परिवार त्यो नामले प्रसिद्ध भएकोले गाउँको नाउं पनि धर्मपाल नै रह्यो । पछि त्यस परिवारमा बोधिसत्त्व उत्पत्ति भयो । बोधिसत्त्वलाई पनि त्यही नाउं राखियो । बाल्यकालदेखि नै पढाई रामो भएकोले उच्च अध्ययन गर्न भनी तक्षशिलमा पठाइयो । त्यहाँ हासिल गर्नुपर्ने सबै शिक्षा दीक्षा विनयपूर्वक

हासिल गरिसकेपछि उनलाई उपगुरु पदवी दिलाए ।

त्यही अवस्थामा अच्चानक गुरुका ज्येठो पुत्र परलोक भयो । त्यसबेला धर्मपाल बाहेक त्याहाँ भेला भएका सबैजना रोई कराउन र शोक गर्न थाले । तर धर्मपालले बुने शोक गरेनन् । युवाकालमा कोही मर्देनन् भन्ने उनको दृढ विश्वास थियो कारण उनको गाउँमा बूढो भै मरेर गएका विना युवाकालमा र बाल्यकालमा कोही मरेका देखेका थिएनन् ।

आफ्नो छोरा मर्दी आश्चर्य तथा शोक नभएका धर्मपालदेखि गुरुले त्यसको कारण सोधे । बाल्यकालमा अथवा युवाकालमा कोही पनि नमरी बूढो भएपछि मात्र मरेकाल्न् भन्ने कुरा धर्मपाल कुमारले स्पष्ट परिदिए । यो कुरा सुनेर यसको उपाय त केही न केही हुनेपछ भन्ने सोत्री गुरुले आफ्नो छोराको काज किया सिध्धाएर उपाय खोज्न धर्मपालको गाउँमा गए । त्यसबेला उनले मरे को बोकाको हाड अलिकति सरा गरी आफ्नो ज्ञोलामा हालेर गएका थिए ।

धर्मपाल गाउँमा पुरोका गुरुलाई महाधर्मपालले स्वागत गरे । कुशलवार्तापछि गुरुले भने “तपाईंको छोरा-ले राज्ञोत्तम विद्या अध्ययन गरेको थियो । तर के गरौ

“ईष्वर्णिलु मनूत तसक दुःखोपि मनू खः छायकि गुलि यातना थुमिसं थःगु दुःख भोगय् याये मालो उलि हे मैपिंगु सुखं इमिसं यातना भोगय् याइ ।”

- एजिस

“संकोर्ण मनम्ह मनू अफ्रिकायाम्ह मे थें जुइ । वं तप्यंक जक खनिइ, जबंखवं छु खनिइ मखु ।”

- एतन

पञ्चशीलको महत्व

- श्रामणेर विशुद्धानन्द

ये धर्म हेतु प्रभवा तेसं हेतुं तथागतो आह
तेसं च यो निरोधो एवं धावी महासमणोति ।
जून धर्म हेतु उत्पत्ति हुने स्वभावको छ, त्यस हेतु
बारे भगवान् बृद्धले बताउनुभएको छ, साथै त्यस हेतुलाई
भाषा गर्ने उपाय पनि बताउनुहुने महाश्रमण हुनुहुँछ ।

यस गाथाले यो स्पष्ट पाइँछ कि संसारमा जे जति
क्रिया प्रतिक्रिया भएरहेका छन् तो सबै कुनै कारणले
भएका छन् । अर्थात् विना कारण कुनै पनि कार्य हुँदैन ।
यसै सन्दर्भमा मानवशरीरबाट हुने प्रतिक्रियाहरू पनि
कुनै न कुनै कारणबाट भएरहेका छन् । यदि हामी रिसाओं
वा छुशी होओं वा अच्छा ध्येय गरौं वा धृण । गरौं
यो सबैको केही न केही कारण हुँचन् । यो स्वभावहरूका
कारण खोज्ने हो भने रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श,
ए विचार फेला पाइँन् । मानिसले देखेको रूप, सुनेको
शब्द, सुधेको गन्ध, स्वाद लिएको रस, ढोएको स्पर्श, र
भनमा गरिएको विचारका कुनै कारणले गर्दा केही न
केही प्रतिक्रिया हुँचन् । यस प्रतिक्रियालाई चित्त भनि-
ँछ र चित्तको प्रबलताको आधारमा नै मानसिक कर्म,
वाचिक कर्म र शारीरिक कर्म सम्पादने हुन जान्छन् ।
चित्तको प्रबलतालाई ध्यानमा राख्दा मानसिक कर्म
प्राथमिक स्तर, वाचिक कर्म मध्यम स्तर र शारीरिक
कर्म उच्च स्तरको देखिँँछ । उदाहरणको लागि कसैले

गाली गरेमा मलाई गाली यस्यो भन्ने प्रतिक्रिया हुँछ ।
यो प्रतिक्रिया प्रबल भएमा मनमा रिस उठ्ने हुँछ, अरु
प्रबल भएमा उसलाई पनि गाली गर्ने गरिछ र अझै
प्रबल भएमा पिटिन्छ पनि ।

यसरी रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श विचारको आधा-
रमा हाम्रो स्वभाव उत्पत्ति हुँछ । यहाँ एउटा प्रश्न उठ्न
सक्दैछ, यदि कसैले गाली गर्दा बैचास्ता गरेमा के त्यो
शब्दले प्रतिक्रिया उत्पत्ति गराउँछ ? उत्तरमा—गराउँदैन
किनकि शब्द सुन्नासाध प्रतिक्रिया गर्नुपर्छ भन्ने छैन ।
यदि हामीमा होस छ र गाली सुन्ना क्षणडाको बोउ
रोपियो, रिसाउनुहुँदैन भनेमा त्यस गालोले रिस उत्पत्ति
गराउन सक्दैन । वास्तवमा रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श
विचार स्वभाव धर्मका वास्तविक आधार वा कारण
होइन । वास्तविक कारण होस न राख्नु । यसैलाई
भनिन्छ अविद्या किनकि गाली सुन्नैमा रिसाउनुपर्छ भन्ने
छैन भनी थाहा नभएर नै मलाई गाली गर्दो भभे
भावना लिनाले रिस वा प्रतिक्रिया उत्पत्ति भएको हो ।
त्यसैले अज्ञानता वा अविद्या नै स्वभाव धर्मको मूल कारण
हो । यदि यस अज्ञानतालाई हटाउन सकेमा स्वभावधर्म
स्वतः हटेर जान्छ । अर्थात् यी खराब कर्मका आधारमा
हुन् भनी सतर्क भई बसेमा जस्तोसुकै रूप, शब्द, गन्ध
रस, स्पर्श विचार प्रहण भएता पनि कुनै पनि असर पने

छन् । यसरी नै स्वभाव धर्ममाथि विजय गराउने सिद्धार्थ गौतमको भनाइ हो ।

अतः हाओ्रो प्रथास पनि यसै सिद्धान्तमा आधारित हुनुपर्दैछ । अर्थात् कुनै रूप, शब्द, गन्ध, रस, स्पर्श र विचार ग्रहण गर्नसाथ होस राखेमा प्रतिक्रिया उत्पन्न हुन पाउँदैन जसलाई हेरेको हेरे मात्र देखेको देखै मात्र भनिन्छ । यस्तो व्यवहार दुःखमाथि विजय प्राप्त गर्न सक्ने अरहन्तहरूले गर्ने कार्य हो । यसै यो सम्भव नम-एमा चित अर्थात् प्रतिक्रिया उत्पत्ति भइसकेपछि पनि जुन प्रतिक्रिया त्यसप्रति सतर्क भएमा पनि त्यस प्रतिक्रियाले कुनै कर्म उत्पन्न गराउन सक्दैन त्यतै हराएर जानेछ । यस्तो कार्य पनि चौबीसै घण्टा दुःख क्षण गर्न प्रयत्न गर्न योगीहरूको कार्य हो । यति पनि सम्भव नभए मनमा अकुशल कर्म जस्तै रिस उट्नु, घृणा, जाग्नु आदि भूसकेता पनि अब समा अकुशल भावना उत्पत्ति भएसँग्यो, त्यरैते सतर्क हुनुपर्छ भनो प्रयत्न गरेमा पनि त्यो प्रतिक्रिया मानसिक कर्ममा मात्र सीमित रहन्छ, त्यरैले विशेष खराब गराउन पाउँदैन । यति गर्न सक्नु पनि आजको समाजमा बहुजन हितायको लागि ठूलो योगदान हुनेछ । त्यसैले सच्चा धर्मविलम्बीको यस स्तर-सम्म होस राखेर कार्य गर्नु नै पर्छ किनकि यस स्तरमा कार्य गर्न सक्नेलाई मात्र वास्तविक धर्मपिलम्बी भनिन्छ किनकि उस्ले अरुलाई पनि खराब हुने वाचिक वा शारीरिक कर्म गर्दैन । वाचिक वा शारीरिक कर्म अरु-सँग पनि सम्बर्धित रहन्छ र सबैले तो अकुशल कर्म भै रहेको छ भन्ने थाहापाउन सक्दछन् ।

यसै सन्दर्भमा पञ्चशीलको महत्व दर्शाई धर्मविलम्बी हुन चाहनेरे शुल्कप्राप्तमा ५ आग्राम्बूत आचरण पालन गर्नुपर्दैछ ।

यी हुन् - प्राणी हिसा नगर्नु, व्यभिचार नगर्नु. मादक पदार्थ सेवन नगर्नु र झूठो नबोल्नु ।

यी ५ शीलमध्ये पर्हलो चार शारीरिक कर्म हुन् र पछिलो एक वाचिक कर्म हो । वाचिक कर्ममा अंथ तीन पनि छन् जस्तै- चुक्ली लगाउनु, कटुवाक्य बोल्नु र अनावश्यक गफ नगर्नु । जसले झूठो बोल्दैन उसले बाकी तीन अकुशल कर्महरू पनि गर्दैन । त्यसले पञ्चशीलमा वाचिक कर्म एउटै मात्र राखिएको छ ।

जसले पञ्चशील पालनमा दृढता देखा उँच्छ उसले मानसिक कर्ममाथि शनै शनैः विजय प्राप्त गदछ किनकि अकुशल कर्मको मूल चित्त मोह, द्वेष र लोभ हुन् । यीनै मूल अकुशल चित्तको प्रदर्शन स्वरूप मानसिक, वाचिक र शारीरिक कर्म भएका हुन् ।

चित्तको जति जति प्रबलता बढ्छ त्यति त्यति कर्मको स्वरूपमा मानसिक, वाचिक र शारीरिक रूपमा परिवर्तन हुँदै जान्छ । यस सन्दर्भमा पनि पञ्चशीलले वाचिक र शारीरिक अकुशल कर्म नगराउने भन्नाले चित्तको उच्च स्तर र मध्यम स्तरको प्रबलतालाई स्वतः नाश गर्दछ । अब बाकी रहेछ प्रायसिक स्तर । जसले यी पञ्चशील पालनमा दृढता देखाउँछ उसले मानसिक कर्ममाथि पनि शनैः शनैः विजय प्राप्त गर्दछ किनकि अकुशल कर्मको मूल चित्त, मोह, द्वेष र लोभ हुन् । यिनै मूल अकुशल चित्तको प्रदर्शन स्वरूप मानसिक, वाचिक र शारीरिक कर्म भएका हुन् ।

उदाहरण ले लागि प्राणीहिसा नगर्नाले देवभाव वस्त्र हुन्छ, सर्वसित मैत्री र दया भाव रहन्छ, चोरी नर्मानाले मैत्री र सरान्तराभाव रहन्छ, लोभ र अहुको विगार गर्ने द्वेषभाव रहन्छ, व्यभिचार नगर्नाले लोभ, द्वेष र कामइच्छा कम भयर जान्छ र सदाचारमा बढ्दि हुन्छ,

मादक पदार्थ सैवन नगरले हौश राख्ने आदत बढ़छ, विवेकमा बृद्धि हुन्छ र लोभ द्वेष नाश हुँदै जाएछ, मूठो नबोल्दा कसैसंग डराउनुपर्ने था भय रहेंदैन । अतः जसले यी मोह र द्वेषयुक्त वाचिक र शारीरिक कर्महरू प्रदान गर्न पञ्चशील पालन गर्दछ उसमा स्वतः मोह, द्वेष र लोभ प्रदान गर्न विवेक विस्तारै उत्पन्न भएर आउँछ । साथै यी अकुशल कर्मको कारणले गर्दा मनमा नयाँ अकुशल विचार उत्पत्ति गराउदैछ र वित्तको प्रबलता अनुसार तोनै कार्य गराउदैछ । जब अकुशल वाचिक र शारीरिक कर्म नै नभएपछि त्यसको प्रतिक्रियात्मक विचार (संस्कार) उत्पन्न नै हुँदैन । र नयाँ अकुशल मानसिक कार्य पनि स्वतः हुन पाउँदैन । त्यसले पञ्चशीलको पालनले धेरै हृदसम्म अकुशल मानसिक कर्म उत्पत्ति नगराउने हेतु पनि बन्दछ ।

अन्त्यमा विवेकशील प्राणी भएको नातालै विवेकको प्रयोग गरी कुनै पनि अकुशल कर्म नै नगर्नु

सच्चा समाजसेवा हो । यद्यपि सबै अकुशल कर्म उत्पत्ति हुन रोक्न नसकिएना पनि जुन वाचिक तथा शारीरिक कर्महरू छन् जसले समाजको प्रत्यक्ष अहित गर्दछ, ती कर्महरू रोक्नसक्नु समाजको भलाइ चाहने समाज-सेवी प्राणी मानिसहरूको परम कर्तव्य हो । यसै परम कर्तव्य पालन गर्नले पञ्चशील पालन गर्नु नितान्त आवश्यक छ जसले यी स्थूल रूपमा अकुशल कर्महरूलाई प्रदान गर्न सक्तैन वा जो यस्ता बाध्य अकुशल कर्महरूका शिकार भएका छन् त्यस्ता प्राणीहरूबाट कसरी समाज सेवा वा हित हुन्छ भनी कल्पना गर्नु किनकि यस्तो अकुशल कर्म गर्नेको चित्त कहिले पनि शुद्ध हुँदैन । अतः आपनो दुःख नाश गर्न चाहने र अहोको पनि दुःख नाश होस् भनी कामना गर्न हरूले पञ्चशील पालन गर्नु अनिवार्य छ । पञ्चशील पालनमा नै सबैको कल्याण निहित छ ।



सम्पादकलाई टिठी

श्रीमान् सम्पादकज्यौ,

कुलपरम्पराले मान्दै आएको धर्मको मूल आधार मानिएका आपना इष्ट देवतालाई कसैले छलो तात्त्विक थिए भनी आलोचना गर्दा बडो दुःख लाग्ने कुर हुने आउँछ । सिया—मुनी हिन्दू मुस्लिम, स्वर्ण मन्दिर समेत अनमेलका दुःखपूर्ण उदाहरण हुन् । त्यसले गर्दा शोन्ति पनि कास्ति-

मा परिणत भएका छन् । त्यसो नहुन बुद्ध ठूला तात्त्विक थिए भन्ने शीर्षक राखी ‘जनआवाज’ साप्ताहिकमा छापिएको बाट परेको असरको प्रतिक्रिया प्रकाशमा र्याइदिने उचित व्यवस्थाका लागि सच्चा बौद्धहरूसँग अनुरोध छ ।

—मान वज्राचार्य
बराहक्षेत्र, सुनसरी



वैज्ञानिक प्रकृतिवाद व बौद्ध धर्म

-राणेश 'पथिक'

पुनर्जीगरणयापुरं लिया जिन्हेहोगु सदी (सत् १६००-
१७००) या अन्तपाले मानवसमाजय् विज्ञानया प्रगति
द्रुततर गर्नि जुयावन। गेलिलियो, कपर्निकस, न्यूटन,
हार्मेस, ह्यूजेन्स, केलर आदि वैज्ञानिकतय्गु प्रादुर्भावि
थव बेलाय् हे जुल। प्रकृतिया बारे न्हून्हूगु कान्तिकारी
विचारधारातय्गु उत्पत्ति व विकास जुज्जुवन। प्रभाव
स्वरूप मानवसमाजया विकासया बारे नं न्हून्हूगु
विचारधारात पिहाँवल। जियुंगूगु सदीया शुल्पाखेनिसे
दर्शनया क्षेत्रय् नं कन्हे, स्पेन्शर, हेकन, जेम्स, फ्राइड,
शोरेन हार, निन्से, माक्स, डार्विन आदि विचारकतय्गु
न्हून्हूगु कान्तिकारी विचारधारात खनेदयावल। युबलय् हे
पिहाँवःगु प्रकृतिया बारेयागु विचारधारायात वैज्ञानिक
प्रकृतिवाद + (Scesntinifc Naturalion)
धकाः धाइः

वैज्ञानिक प्रकृतिवाद सुं छहु जक दार्शनिकया व्यक्ति-
गत विचारधारा वा दर्शन मखु, परिवर्तनशील मानव
समाजनापं विकास जुनुं आधुनिक विज्ञान व प्रविधिया
युआनुकून विकिति जुयाः अपालंसित प्रभावित यानातःगु
छाँ प्रातिरील प्रकृतिप्रवान दार्शनक विचारधाराया नां
खः। वैज्ञानिक प्रकृतिवादया मुख्य मुख्य आकृति थथे खः-
+ लुहास, हेररी 'द न्टोरो आफ सिमिलाइजेशन'

मान्क ग्रः हिल्स, न्स्प्रोर्क, १९५३. पृष्ठ द९२-९२०

१. प्रकृतिया अस्तित्व

थन प्रकृतिया अर्थे न्हापांनिसे दयावयाच्चवंगु व मानव
निमित बस्तुत दक्षवं खः। मानव नं प्रकृतिया हे अभिन्न
अंग खः। प्रकृतिया अस्तित्व यथार्थय् दु, प्रकृति वारत-
विक खः, सम मखु।

प्रकृतियागु जक अस्तित्व दु। प्रकृतिपिने छुकीया नं
अस्तित्व मदु। प्राणीतय् मन-मरितक नं परिवर्तनशील
प्राकृतिक प्रवाहया कारणं दयाच्चवंगु जक खः। प्रकृतिपिने-
यागु तत्वया परिकल्पना मानव यायेफु, अले उकीया आधार
कयाः प्रकृती जुयाच्चवंगु परिवर्तनया द्याख्या यायेफु, किंतु
परिकल्पना जक हे जुयाच्चवनी वारतविकता ज्वी मखु।

२. कारण-कार्य-श्रूत्खला

प्रकृती जुयाच्चवंगु न्हयारगुं खै (घटना) यात उर्धा-
न्ह्यः यागु स्थितियात कारण कयाः द्याख्या यायेज्यू थुकी
यात द्याख्ययायेत छुं परा-प्राकृतिक (प्रकृतिपिनेयागु)
तत्वया आवश्यकता मदु। कारणवश हे छुं कार्य ज्वो
कारण मदुसा व कार्य ज्वोमखु। प्रकृती गुलि जुया-
च्चवन, कारण-कार्यवश जुयाच्चवंगु दु व प्रकृति स्वयं हे
थःगु परिवर्तन कारण खः। परिवर्तनया पुसा प्रकृतिय नं
दुगु पदार्थ वा वस्तुइ हे निहित जुयाच्चवंगु दु।

३. अनित्यता

सर्वा परिवर्तनशील जूगु लि प्रकृती छुं क्षण-भरया निति नं नित्य मढु। दक्षं स्थिति अनित्य ख । थव अनित्यताय दुने हे छसीकथं कारण-कार्यवश न्ह्यानाच्वंगु प्रकृती। विकास सम्भव जुयाच्वंगु दु। थव हे क्रमिक थृं खलाबद्ध विकासया क्रमय हे मानवया उत्पत्ति व विकास जुजुनाच्वंगु दु। मनूतयसं समाजय प्रत्येक बस्तु व। बस्तुस्थितिया मूल्यांकन थःगु प्रवृत्ति, आवश्यकता-परिपूतिया कथं यानाच्वंगु दु।

४. नियमितता

कारण-कार्य-थृं खालाया कारण इहती नियमितता दु थन न्ह्यावले न्ह्यागुं न्ह्याथे जुयाच्वंगु मढु। थव हे नियमितताया कारण प्रकृती वैज्ञान सम्भव जुयाच्वंगु दु। (गथे थन हाइड्रोजन व अवसीजन ग्यासया प्रतिकृत्या छगु विशेष स्थिति जुयाः लः या निर्माण जूसा हानं विश्वे गबले गनं थ्य निगु ग्यासया बिच्य समानगु स्थिति उत्पन्न जुयाः प्रतिक्रिया जूसा लः या हे निर्माण ज्वी, मेता ज्वी म.ख.) किःनु इहति अत्यःत विशाल व विराट् जूगुलिं थन शायद हे समानगु स्थिति हानं निकः सम्भव ज्वी, उकि थन नियामतता दुने हे आकस्मिकता खने दयाः नित्य न्हन्त्वा उनेदयाच्वंगु खः। हानं पुलांगु स्थिति हे शत प्रतिशत वं थव वास्तवे सम्भव भजू।

५. परिवर्तनय अन्तर्सम्बद्धता

परिवर्तन दक्षं थवंथवय स्वानः न्ह्यानाच्वंगु दु, विश्वय छुं छता नं मेमेगु परिवर्तननाय मस्त्राः धैगु मढु। छगु छुं बस्तु स्थिति जुयाः दयावल, गथे आः परिवर्तन जुयाच्वन गथे जुयाः वर्तमान स्थिति विलय जुयावनाच्वन

थुकीयात क्वथीक स्वयेवले अन्तर्सम्बद्धताया खौं स्पष्ट खनेदै थथे हे प्राणीपि दक्षं अन्तर्सम्बद्ध जुयाः न्ह्यानावनाद्दन (दक्षं जीवन छगु हे खः)। थव हे कारणं समय प्रवाहित, जुयाच्वन भूत-वर्तमान-भविष्य खने दयाच्वन।

६. अनात्मकता

वैज्ञानिक दृष्टिकोण प्रकृतियात स्वयेवले, वा प्रकृती जुयाच्वंगु परिवर्तनयात स्वयेवले “छ जि” छगु व्यवहारिक शब्द वा नाम जक जुयाः परिवर्तन-धर्म शरीर व मनयात जनय यायेगु व्यवहारिक नाम जक जुयाच्वंगु दु गुगुकि धर्मिक यात वातावरणं अलगग धका: भावना तैबले जक उत्पत्ति ज्वीगु खः। मानवशरीर व मनया प्राकृतिक परिवर्तनशील स्थिति तोताः “छ जि” या वास्तविकताय अस्तित्व मढु। “छ जिया वास्तविक प्रयोग व्यवहारय जक जुयाच्वंगु दु। प्रकृती दुने केवल परिवर्तनशील प्रकृति त्वःताः मेगु छुं नं मढु। दक्षं प्राकृतिक नियम कथं संचालित जुयाच्वंयाय थःगु धैगु छुं नं मढु।

प्रकृतिया वैज्ञानिक अध्ययन कथं वैज्ञानिक प्रकृतिवाद-या जन्म व विकास जुयावनाच्वंगु दु। भौतिकवाद प्रकृतिवादया छगु अङ्गः खः किन्तु प्रकृतिवादय भौतिकवाद जक मखु मेमेगु विचारधारा नं दुथ्यायेगु स्थान दु। थुकीमध्ये वैज्ञानिक प्रकृतिवाद आपालं भिन्न मजूगु बौद्ध-धर्मया दार्शनिक विचारधारा नं खः।

थनि करीव नोध्यासः दे न्ह्यः झी दे नेपालय जन्म जूहु महामानव गौतम बुद्धं विज्ञानया जन्म हे बांलाक मजूगु वेलाय नं प्रकृतियात छम्ह कुशलम्ह वैज्ञानिकं थे दक्षं पूर्वाग्रहयात तोताः अध्ययन मनन यानाबिज्यात। थःगु अद्वितीय मानसपटलं प्रकृती जुयाच्वंगु परिवर्तन

यात, विशेष यानाः मानव-जीवन व जीवनया व्यापक समस्या दुःखया परिव्रेक्ष्य यथार्थताय् आधारित जुयाः खंकाबिज्यात । हनं थथे थःगु प्रज्ञाचक्षुं गथे छम्ह कुशलम्ह वैज्ञानिकं समस्याया निदान व समाधान याइगु खः, अथे हे दुःख छु खः, गथे जुल धायेव थव प्रकृति उत्पत्ति ज्वीगु खः, गथेजुल धायेव निरोध ज्वीगु खः, थव निरोध यायेत प्राणीविं गुगु मार्गं च चनेमाः थुकीयात हे प्रकृती जुयाच्चंगु प्रकृत्या अनुसारं खंकाः यथार्थताय् वा तथ्यताय् हे आधारित जुयाः व्याख्या यानाबिज्यात ।

भगवान् बुद्धया पेगू आर्यसत्य (दुःख, दुःखया कारण, दुःखया निरोध, व दुःख निरोधया मार्ग) जक मखु संसार्य प्राणीतय् जीवनकमयात नं प्रतीत्यसमुत्पाद-नीति अर्थात् कारण-कार्य-श्रृंखला अनुसारं व्याख्या यानाबिज्यात । “थथे जुल धायेव थथे ज्वी”- थथे मजुल धायेव थथे ज्वीमखु । अविद्या संस्कार नामरूप विज्ञान षडायतन स्पर्श वेदना तृष्णा उत्पादन भव जन्म जाति-जरा-मरणादिया प्रकृत्यायात प्रकृती गथे गुयाच्चंगु अथे हे खंकाः अनुलोम प्रतिलोम कवं व्याख्या यानाबिज्यात गथे कि अविद्या दत्थाय्व संस्कार दै, अविद्या मदुसा संस्कार दै मखु इत्यादि ।

प्रकृतियागु छगू नियमित प्रकृत्या कथं बुद्धं गुगु पेगू आर्यसत्य व प्रतीत्य समुत्पादयात प्रतिपादन यानाबिज्यात, उकीयात प्रकृती हे जुयाच्चनीगु प्रकृत्या जूर्गुलि आदिकालनिसे अनन्तकालतक गबलेतक संसार दै, जीवन दै व अध्ययन मनन यायेगु इच्छा दुपि प्राणीत दै, थव प्रकृत्यायात आश्चेषान्त हानं हानं अथे हे खंके फे, थव बुद्धयागु दृढ धारणा खः । थव थथे हे जुयाच्चंगु दु, बुद्धंया अज्ञानया धर्कि उलाः क्यनाव्यूम्ह जक खः । प्रकृती दुने हे दुःख या अन्त यानाःनिवृत्त ज्वीगु प्रकृत्या दु,

बुद्ध ला लौं क्यनाबीम्ह जक खः । “अवखातारो तथागते” धका बुद्धं धयाबिज्यागु नं श्वहे कारणं खः ।

“सुनानं धाल धकाः नं मखु गनं शास्त्रय् दु धकाः नं मखु वया थःम्ह हे स्वयाः अनुभवयानाः ठीक खःसा का मखुसा कायेमते” धकाः घोषणा केवल वैज्ञानिक प्राकृतिक धर्मं जक यायेके गथेकि हाइड्रोजन व अविसज्जनया प्रतिकृत्या जुयाः लः या निर्माण ज्वीगुयात प्राकृतिक प्रकृत्या जूगुया कारणं थःम्ह हे स्वयाः सीकि” धकाः वयने फु, अथे हे थःगु धर्मयात बुद्धं वयनाबिज्यात । केवल वयनाबिज्यागु जक मखु स्वयं भोगेय यानाः निवृत्त जुयाः नं बिज्यात उकि बुद्धयात “यथावादो तथाकारो, यथाकारी तथावादी” धकाः धयातल ।

वैज्ञानिक प्राकृतिक प्रकृत्या जूर्गुलि चाहे २५०० वा ५००० वर्ष हे लिपा नं चाहे बुद्धया धर्म स्पूम्ह ज्वीमा अथवा मस्यूहा ज्वीमा यदि सुनानं प्रकृती मानवजीवन व दुःखया समस्यायात पूर्वाग्रह रहित जुयाः पूर्वाजित विचार या वचन दवक तोताः कोयीक स्वल धाःसा वहे खंकी गुगु कि बुद्धं खन, उकी सनातन धर्मया रूपय् बुद्ध थःम्ह देशना यानागु धर्मयात खंकूगु खः । “एस धर्मो सनन्तनो” । बुद्धं मानव जीवनया समस्या समाधान यायेत प्रकृतिया बारे यथार्थ अनुभूति दुहाँ वझु खंयात जक कयाः यानाबिज्यात, प्रहृति पिनेयागु छुं हे आधारयात मकाः । गुलि तथ्यता खः उकीयात हे आधार दयेकाः सम्यक् दृष्टि दयेकेगु वैज्ञानिकता खः । उकि वैज्ञानिक प्रकृतिवादया मू धापू-अनित्यता व अनात्मता-बौद्ध दर्शने खने दयाच्चंगु खः ।

वैज्ञानिक प्रकृतिवाद अन्तर्गत मानवया लौपु छु ज्वीमाः धंगुयात बौद्ध धर्मं स्पष्ट यानाच्चंगु दु । अथे ला न्हागु दर्शन वा धर्मया उद्देश्य पृथ्वीन्ले सुखपूर्वक म्वायेगु

खः, अयनं बौद्धदर्शनम् थुकी विशेष जोड वियाः दुःख निरोग्यामिनी प्राकृतिक मार्गयात स्पष्ट यानातःगु दु। हानं आदर्श भिक्षुसङ्घ दयेकाः समाजम् मनूत गथे शान्तिव समता युक्त जुयाच्चवनेकु थव खंयात न उदाहरणया रूप्य बौद्ध धर्मं न्हाच्याना व्यूगु दु।

थुजोगु छुं प्रश्नया वारे बुद्ध अव्याकृत(धाये म्वाःगु) धकाः मौन च्वनाविज्याःगु दु, गुगु प्रश्नयात कपाः स्याकाः न श्रेष्ठ जीवन हनेत आवश्यक जू, न गुकीयागु

बारे प्राकृतिक प्रकृयापाखें अनुभूति हे दुथ्यानाच्चंगु दु गथे कि विश्व सुनां दयेकल, छाय दयेकल, गथे दयेकल, विश्वया अन्त गथे ऊरो आदि।

बौद्ध धर्मय वैज्ञानिकता लाद हेदु हानं प्रकृतिपिनेयागु पराप्राकृतिक तत्वयात नं थुकी स्थान मदु। उकि वैज्ञानिक प्रकृतिवाद सत्तीगु छुं धर्म माले माःसा न्हापां बौद्ध धर्म नि न्हाने च्वं व।



चन्द्रमानया लुमन्ति : विपश्यना ध्यानय शद्वा

— छत्रराज शाक्य, तानसेन

वंगु कछला थव षष्ठी कुन्हु थ्री भगवान् सनांगुथि, आनन्दविहारया दच्छिया छक्वः न्यायेकेगु गुथि पाः लाना-च्चंगु। सुथसिया ७ ताः इलंनिसे गुथिया पुजा जुया-च्चवन। ७ः३० ताः इले छह्यसिनं खें न्यंकल - चन्द्रमान कका मन्त हैं। खें न्यनाः जि पलख स्तब्ध जुल। १५ न्हु न्हाः कौला गा। षष्ठी कुन्हु हे वय्कः सनांगुथिया बैठकय बवति कयाः बैठक सिधेकाः छव ! का जि वने त्यल ध्रकाः स्वाहाने ब्वाहाँ विज्याःगु दृश्य स्मरण जुयावल जितः “जि वने त्यल धाःगु” शब्द थवः नश्वर शरीर त्याग याना: सदाया लागी वनेधाःगु थें ताल। पाथिव शरीर दुथाय जि अन छयं बवछुकाः चन्द्रमान ककायात सदगति, सुद्ध, शान्ति व सुखावती भुवनय बास लायेमा धैगु कामना याना। बस्पोलया परिवारया न्हाने विचाः हायेका। सकसिनं छन्हु नश्वर देह त्याग यानावनेमाःगु खें न्हाथना। अनिच्चावत संखारा।

चन्द्रमान ककाया जन्म वि. सं. १९७० मार्ग कृष्ण-

पक्ष षष्ठी कुन्हु हे लानाच्चवन। वैद्यरिवारय जन्म काःगु बस्पोलं बुद्देलखन्दीक विश्वविद्यालय झांसी भारत सन् १९४६ स अध्ययन यानाः ए० एस० भी०, सी० टी० एस० धाःगु आयुर्वेदिक वैद्यराजया उपाधि कयाविज्याःगु खः। राणाकालय नं थःगु पुर्खानिसे चलयजुयावःगु वैद्यराज व्यसःपसःया ज्या सनाः सेवा याःहु खः। परिपक्व जुसेति बस्पोलं सामाजिक सुशारया विभिन्न क्षेत्रय षलहाः तया विज्यात। तानसेन नगरपालिकाया भू० पू० सदस्य, ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहारया छह्य संस्थापक दुजः। नेपाःगालं पिने दक्ले न्हापा शाक्य बज्राचार्य पिनि चूडाकर्मया ज्या- खें (बरे छुयेगु) २०११ सालय तानसेने संपन्न यानाविज्यात। थुकयं थःगु इलय थह्यं सः स्यूथे कुथे समाजसेवाया ज्या- यानाविज्यात।

श्री भगवान् सनांगुथि आनन्द विहारपाखें संचालन जुयाच्चंगु पुलांगु दापाभजनय नं बस्पोलं रुचि कयाः बौद्ध भजन हाल वनाविज्याःगु खः। ज्ञानमाला भजनय-

महाप्रज्ञा भन्तेया- इयालनं फृ वयाः मत जक सित
यः मां इयाः तीरु गय् ? ” भजन वस्पोलया साप यःगु
खः। १८ धात्येहे आध्यात्मिक अर्थ दुरु बौद्ध भजन खः।
पूज्य गुरु शाक्यानन्द भन्तेया न्हुः ने, चन्द्रमान ककाया
बराबर बुद्धधर्म दर्शन व आध्यात्मिक विषये छलफल
जुडगु । जि लय वयाच्चवने बलय छत्रराज । तलय छकः
थाहाँ वा धाइ । तले थाहाँ वन कि निम्हसिया घन्टों
बुद्धधर्म सम्बन्धी खे जुइ । वि. सं. २०४१ सालय विप-
श्यना आचार्य कल्याणमित्र सत्यनारायण गोयन्कापाखे
संचालित विपश्यना ध्यान शिविरय जिपि निम्हं प्रथम-
वारकथं ध्यान भावना याः वना । अनंतिसे कका जूसाँ,
धर्म पासा जुल । बराबर आनापान व विपश्यना भावना
बारे छलफल जुडगु । थुकीया प्रभाव चन्द्रमान कका समा-
जय छम्ह खे धूम्ह सुधारवादी विचार दुम्ह समाज-
सेवी जुल ।

बंगु कातिक ३० गते २०४५ बष्ठी कुंहु दिवंगत जुया
बिज्याःम्ह वस्पोलप्रति सेन माध्यमिक विद्यालय तानसेन
“ अध्यात्म विशेष चिन्तन मनन याइम्ह शिक्षाप्रेमी
दाता तथा सेन मा० वि० या सं. स. या भूनपूर्व अध्यक्ष
बौद्ध चन्द्रमान बजाचार्या निधनय सेन मा० वि०

परिवारं शोक समवेदन। प्रकट यात ।” अथे हे वंगु मार्ग
११ गते शनिवार कुन्हु विपश्यना ध्यानसंघ बस्पोलयात
सुखान्ति व सुखावती भुवनया कामना यानाः । धौति
ध्यानभावना यागु जुल ।

चन्द्रमान कका मदयेगु छवाः ति न्हुः जितः सःताः
सनागुथिपाखे शवयात्रा व वाहसंस्कार तानसेन राम-
दीवातय यंकेगु प्रथाय सुधार यानाः सतिक पर्वास खेवय
दाहसंस्कार यायेगु उथाछंथ कुतः यायेमाल धकाः
धेविजयात । अनंतिपा महाप्रज्ञा भन्तेया सफू अमूल्य
उपवेश स्वयाः साप हे प्रभावित जुयाः नेपालभाषं व्ययातः
गु सफूया नेपाली भाषं अनुवाद यानाः प्रकाशित य येडुसा
सकसिन युडगु खे धंगु इच्छा व्यक्त यानाविजयात । अन-
नापं जिगु अन्तिम खेल्हाबलहा धवहे धायेमाल ।

बस्पोलया तानसेनप्रति छगूजक तःधंगु देन बौद्ध
धर्मप्रति समर्पित जुयाः भगवान् बुद्धया गुण अनुस्मरण
यायेमाः धकाः तानसेन वासीपित छगू सूक्य हनाथकूगु
जुल । अथे हे विपश्यनाध्यान यानाः प्रचार प्रसारय
अन्तिम क्षणतक नं ध्यान यानाः भगवान् बुद्धया सिद्धान्त
कथंया ध्यानभावना सर्वतोमुखी हितया लागो जू धैवि-
ज्याःगु खः ।



आनन्द कुटी विहारको टेलिफोन नम्बर बदलेको

सूचना

बुरानो टेलिफोन नं. २२४४२०

हालको टेलिफोन नं. २७१४२०

तं मह वन थन दुःख लयन

- अनगारिका मरवी

पद्मरत्न; उपासक छ
वनागु मखुना भवेवने धकाः ।
भवेनये धुकाः गुलि जक याकनं
छाय् यमदूत यथाय् वना ।

बज्रपात जुल छम्ह पत्नीयात ।
आकासः ल्हावल सने हे मजोक ।
ठिन्ठिनय् हे मूर्छा ज्वीक थन
छु यानावना मत सिइये यानाः ।

न्ह्याथाय् सोसां तुयूजः मन्त,
छन्त ल्यू ल्यू तैज्वी मदयाः बैत ।
न सां बैत स्वाद मन्त छु यां
अचानक छं तोता वनाः ।

सपना ला विपना जुल बैत ।
थागा: कायेत आधार मन्त ।
न्ह्याम्ह न्ह्याक्व दःसां बैगु मने
संसार हे शून्य तुल्य जुल ।

किच्चर्थे जुयाः न्ह्याथाय् वंसा
ल्यू ल्यू जुयाः माया यानातगुः ।
पृथक् जनया क्यातुगु नुगले ।
धर्यं याय् बां थाकुल बैत ।

छिन्ठिने बेहोस जुयावनी,
छन्त नाप लाये धकाः जुयाः ।
सान्तवना वियाच्वन विभिन्न मनुखं ।
अथे हे घटना जूरि वयनाः ।

तर चफुइ थाकु प्रेम पास ।
लुमुगु स्नेह यात गुलि ॥
बुढ़ धागु दु सत्य वचन ।
प्रेम यात कि दुःख ज्वी धकाः ।

बज्रपात कल श्रीमतीया नुगले ।
प्रकोप जुल मयानकं हे ॥
सपनाय् मखं थथे बाय् माली धकाः ।
विपनाय् बायाच्वनेमाल बैत ॥

धिकार ! जिगु कर्म धाधां चवन व ।
हवबिया खुसिधाः न्ह्याकां चवन ।
छोगु मि गये स्याये धाधां ।
छाति दाह ज्वीकाः खवया हे चवन ॥

छम्ह श्रीमती ल्वागु खनाः ।
सकलया नुगः हवगनिर्थे जुल ।
गथे थुइके बैत धाधां ।
मन इतिमिति कंकाः ल्वां जुल ॥

विहार पर्ति दान याना
 पुण्य गात धकाः तोता वना ला ।
 विहारबासी त्वाः वाः यापि ।
 सकले खवयेकाः छाय छ वना ।

छेया परिवार गुलिखे छवल ।
 छंगु अपार गुण लुमंकाः ।
 अनेक उपदेशं चोहे मफयेक ।
 हृदय दक्षं कुचा कुचा उवीक ।
 माँ वौः धंपि सुं छम्ह मदयेक ।
 सोवल छंगु छेय लावा लस्कर ।
 बुँगदा जावा यायेथे मनूत ।
 समसाने ल्यू ल्यू अंथक वन ।

जि थे छिपि नं छंहु वने मानि
 फुकक धन जन तोता वाना ।
 वनेमानि धंगु लैं क्यना ।
 समय मत्यकं वनाक्यना ला ॥

संत महंत सकलया मिखाथ
 खविधाः बियाः छाय छ वना ।
 पुण्य याये मगाः नि झी झी जाना:
 विहार पर्ति भिनेमा घाइम्ह ।
 स्वकः तक भिक्षु जुयाः
 बुद्धया आजाः पालन याना:
 इयान ज्ञान यानाच्चंस्तु
 थो छाय सुमुक वनाक्यना ।

सकलयात वाना: गनं भेथाय
 थः जक सुखं च्चंवना ला ।
 बुमंपर्ति हालाच्चवन मय्जु
 षद्म ! छं छु हे मताः ला ।

छंम्ह व पासा मय्जु थन
 निहथं छन्त लुमंकाः हे नुगः बियाः
 प्रार्थनः यानाक्यनः
 छ नाप हे च्चवना पुण्यः याये धकाः ॥

त्रिशैष अनुरोध

२०४६ साल अर्थात् २५३३ औं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा आनन्दभूमि तथा ईडियो मेपालमा
 बुद्धवन्दना कार्यक्रमको लागि स्तरीय लेख तथा बौद्ध वार्ता आवश्य भएको से सेवक महानुभा-
 वहूरुलाई समयमै लेखी सहयोग गर्नु हुन बिनम् अनुरोध गर्दछु ।

ईयवस्थापक, आनन्दभूमि
 तथा
 संयोजक प्रसार उप समिति
 २५३३ बृं. ज. स समिति

भगवान् भिक्षुपितिगु महत्व

-ज्ञानवज्र वज्राचार्य

भगवान् बुद्धं गोशृंग वनये आयुष्मान् अनिरुद्धं
आयुष्मान् किञ्चिल व आयुष्मान् नन्दिय भिक्षुपित
विज्ञाविज्ञाय उपदेश ।

भगवान् बुद्ध नादिका धपाथाय गिजकावसथे विहार
यानादियानाच्चन । उबले सन्ध्या काइले भगवान् बुद्धं
एकांते च्छनाः वित्तना यानाः गोशृंग वनये दुने बनेगु
मतीतथादिज्ञात ।

बनपाले भगवान् बुद्ध विज्ञानाच्चंगु तापाक्षनिसं
खनाः च्छांय च्छांय खनाः लं पनाः धाल-

“ हे धर्मण ! अन वनये दुने बने मते ! अन वनये
दुने च्छनाच्चंपि गुणवान् भिक्षुपित विधन बाधा जुइ ।
जि ला दुने छोयेमछु ” ।

“ अथे हालाच्चंगु आयुष्मान् अनिरुद्ध भिक्षु खनेवं
धाः च्छनाच्चनीम्ह बनपालेयात धाल-

“ हे पाले दाइ ! जिमि गुरु भगवान् बुद्धयात लं घने
मते तोताव्यु ” वस्पोल जिमि गुरु खः ।,,

“ आयुष्मान् अनिरुद्ध थःपासार्पि आयुष्मान् किञ्चि-
ल व आयुष्मान् नन्दिय भिक्षुयात सःताः धाल-

“ हे आयुष्मान् पि ! बाकनं तु, जी गुरु भगवान्
बुद्धं जीत हे नापलाये धकाः विज्ञानाच्चंगु दु ।”

आयुष्मान् अनिरुद्ध, आयुष्मान् नन्दिय व आयुष्मान्
किञ्चिल स्वम्हं भिक्षुपितं भगवान् बुद्धयात लंसो वनाः

माःमाःगु स्वागत सत्कार योत । छम्हसिनं पात्रचीवर
काल, छम्हसिनं आसन लायाबिल । छम्हसिनं तुति-
सिलेगु लःतः याबिल । भगवान् बुद्ध लायातःगु आसने
फेतुनाविज्ञायेवं स्वम्हसिनं नं बन्दना यानाः छले छखे
सिनाः फेतुनाच्चन ।

भगवान् बुद्धं आयुष्मान् अनिरुद्ध भिक्षुयाके व्यना-
विज्ञात- “आयुष्मान् पि ! छिमित भिक्षाया निमित
छुं दुःख ला मजू ? छिपि स्वम्हं मिले जुयाः ला च्चं
मखुला ?”

आयुष्मान् अनिरुद्ध विन्मित्यानाः धाल- “ भगवान
शास्ता ! जिपि स्वम्हं दुरु व लः थे मिले जुयाच्चना ।
काय, बाक् व मर्त उत्ति ग्यंक ध्यवहार यानाच्चना ।
हं पाइ च्चं याइ धकाः मनये मतसे थःयःगु जुया याना-
च्चना । जिपि स्वम्हेसिया शरीर भिन्न भिन्न जूसां मन
छगू हे यानाः मिले जुयाच्चना ।”

“साधु ! साधु ! आयुष्मान् अनिरुद्ध ! छिपि गुक्यं-
मन छगू हे यानाः मिले जुयाच्चनागु ?”

“भन्ते ? जिपि स्वम्हं मध्यथ छम्ह गामे भिक्षा वनाः
लिहाँ वइ । छम्हसिनं फेत्वीत आसन लायातइ ।
स्वनेत लः हयातइ । छम्हसिनं चिपगु देमा सिलातइ ।
छु जुयाः महमक्याः असमर्थ जुल धाः सा ह्लाः त सङ्केत
यानाः सःताः महूत काइ । परस्पर जिपि स्वायकं खं

महाना । मौन जुयाच्चना । प्रमाद मजुसे, अप्रमादी
जुया: अलिंग मजुसे, थःयःगु इन्द्रिय संयम यानाः थुगु
प्रकारं जिपि मिले जुयाच्चना ।”

“साधु ! साधु ! अनिरुद्ध छिपि मिले जक जुया
च्चनागु लाकी केल्श नं मदेकेगु प्रयत्न यानाच्चनागु ?”

“भगवान् शास्ता ? जिपि स्वम्हसिनं फुक्क ज्या थःगु
कर्तव्य सम्मे जुया: यानाच्चना । वं याइ ला धकाः आसा
मथासे मनं खनाः यानाच्चना । उलि जक मखु चतुर्थ
ध्यान व अष्टसमाप्तियात् प्रजां खड्का: सम्पूर्ण आश्रव
क्षय यायेधुन । अनं च्वे छुं मस्यू भन्ते ?”

“साधु ! साधु ! अनिरुद्ध ! साब बांलाः छिमिग
तःधंगु लाभ खः । सुलाभ खः अनं च्वे छुं हे मन्ते ।”

थुलि धया: भगवान् बुद्ध आसनं दनाबिज्ञात ।
आयुष्मान् अनिरुद्ध, आयुष्मान् नन्दिय व आयुष्मान्
किम्बिल भिक्षु थुपि स्वम्ह भगवान् बुद्धयात तथा:
लिहांबिज्ञात ।”

“आयुष्मान् किम्बिल व आयुष्मान् नन्दिय भिक्षुं
आयुष्मान् अनिरुद्ध भिक्षुयाके न्यन-

“भन्ते ! जिमिसं छः पिन्त जिपि अरहन्त जुल धकाः
छः पितं गथे सिल ?

“आयुष्मान् पि ! जि परचित्त ज्ञान सोकाकथा ।
देवतापिसं नं जितः धावल ,”

थुलि खें न्यनाः साधुः ! धया: साधुकार बिद्या:
सन्तोष जुयाच्चन ।”

ठिठ्ठिं विहारय् वया

- भिक्षु सम्यक्ज्योति
सुमङ्गल विहार, यल

बुद्धं व्यूगु ज्ञान जिमिसं ज्वीकेत थन न्हिं वया ।
धर्मिया खें पूर्वकेत संघयाके शिङ्गा काः वया ॥

पञ्चशील पालन यायां मार्ग खड्केत न्हग्गाः वया ।
हुःख कट्ट मयः धायां कामरागय् भुलय् जुया ॥

मर्मिगु बानि दुया: मिगु छ्यलेत अभ्यास याः वया ।
पाप व ताप तड्डु छवयेत जप तप थनि याः वया ॥

मध्यममार्ग च्यापु ल न्हग्गाकाः निपुण ज्वीकेत वया ।
आर्यमत्य ज्ञान उवनाः जीवन छयलेक्यकेत वया ॥

अहिमा जप याःसा करुणा खनीगु खें न्यवया ।
सम्यक्दृष्टि खड्काः मिध्यादृष्टि तड्डु छवयेत वया ॥

मोहान्धकार तृणा केल्श तड्डु त प्रजा माः वया ।
जन्म जरा व्याधि मरणं मुक्त ज्वोगु लं खड्कः वया ॥

मार्ग खड्काः शिक्षा काःसां कामराग भयावह खंसां ।
तृणाया कारणं नं खतनः गु चायेके मकु जिनं ॥

SILA : PHYSICAL & VOCAL PURIFICATION

by- Dr. Om Prakash Pathak and Dr. Veena
Dept. of Buddhist Studies,
University of Delhi,
Delhi-110007 (India).

The precepts which are followed by novice are as under given:-

- (I) Refraining from usage of high & lofty beds (Uccasayanamahasayan veramani). This is also connected with the training of the body of oneself.
- (II) Refraining from taking silver and gold etc. (Jataruparajatapattigahana veramani). This makes a total of ten precepts in all known as sila.

Sila has found expression in many ways. Moral precepts regarding refraining the senses, moral precepts relating to the four requisites and moral precepts relating to the regulation of life of monks and nuns are important in this context.

Moral precepts regarding restraining

the senses:-

Eye, ear, nose, tongue, body & mind are the six senses. visible, audible, odorous, sapid, tangible and ideational are the six objects. Each sense organ likes to have the pleasure connected with its objects, and thereby creates attachment with that. The attachment goes on developing & the number of the objects also goes on increasing. The more is the degree of attachment the greater is the amount of suffering. Therefore, with a view to minimize the amount of suffering and gradually neutralizing it. one is required to have control over the senses. How it is possible is a process for that. It is true that objects will come in the range of the sense and there shall be

contact with them There one is required to be aware that there should be no development of attachment, greed towards the object. If the visible object comes in the range of eye there should be a process of seeing but it should be seeing only and should not create attachment towards it. Therefore it should be only Ditthan ditthimatam bhavitaddana similar practice should be carried with reference to the other senses connected with their respective objects.

Moral precepts with reference to earning lively-hood and requisits.-

Livelihood on earning something for maintaining the life is common both among house-holders as well as recluse. The house holder is required to earn his livelihood by proper means. He should not trade in human being, flesh etc. He should not earn livelihood by cheating or deceiving others. The monks are also required to have four requisits, namely food, robe, dwelling place and medicine. They are not to posses anything more than what is required. They are

required to have been these things by right means and not by deceiving, cheating or trapping the house holders by using jugglery of words. He should be satisfied with what he gets in his alms bowl in course of begging from door to door. He should also use the three pieces of robes and not more than this. He should be like a bird which goes with its two wings. similarly, the monk should move with civara.

Moral precepts regulating the life of monks and Nuns.

The sila appears in the beautiful form known as patimokkha. The patimokkha is the code and conduct to regulate the life of monks and nuns, the rules protect, preserve and maintain the order properly.

There are 227 rules for the monks but under the eight heads parajika sanghadisesa, aniyat cta. The rules have been kept under these heads according to seriousness of the faults in their nature. Similarly there are 311 rules for nuns. They have also been put under seven heads-parajika,

Sanghadisesa etc. There is not head of aniyata for the nuns. Thus the two hundred twenty rules are only for the monks and three hundred eleven rules are for the nuns. Rules have been defined to regulate the life of the monks and nuns for following the path of renunciation leading the monastic life.

In this way by following the path of sila one can eradicate the physical and vocal defilements and purify the physical and vocal activities.

Sila patitthaya naro sapanno, cittam pannanca dhavayan atapi nipako bhikkhu, so imam vijataye jatam.

Samyutta, Nikaya, 1,3

सोटने कुरा

-अमृतलाल बज्राचार्य, तानसेन, टक्सार

पुनर्जन्ममा विश्वास छ भने स्वच्छ मनले निम्न लिखित विषयमा एक पटक विचार गर्नुहोस्।-

१. तपाईं बुद्धको अनुयायी हुनुहुन्छ भने बौद्ध गन्थ हेतुभएको र विद्वान्हरूबाट उपदेश सुन्नुभएको पनि होला। तर केवल ग्रन्थधुर लेखक वक्ता बहुश्रुत अथवा तर्कवादीभाल बन्नुभएको छ कि भगवान् बुद्धको उपदेशको कुनै अंश जीवनमा ढाल्नुभएको पनि छ।
२. तपाईं कहाँबाट आएको हो, के गरिरहनुभएको छ, अब कहाँ जानुहुन्छ ?
३. भौतिक साधनको निमित्त जीवनभर अनेकों प्रयत्न

गर्नुभएके होला। तर तृप्तिको कहिल्यै अनुभव भयो वा भएन ?

४. आफूलाई ठगेको छ छैन ?
५. समताभन्दा बढ़ता अरु सुखको अनुभव भयो भएन ?
६. यदि भगवान् बुद्धको उपदेशको कुनै अंश जीवनमा ढाल्नुभएको भए मनुष्यत्वको लाभ उठाउनुभयो ठीक छ। त्यसो हुनुभएको छैन भने मेरो मनुष्य जन्म नै धर्य हुने भयो भने पश्चात्ताप हुन्छ कि हुँदैन ?



सी पीएच गतिविधि

पुनर्गठन

[नेपाली भाषा]

नियमित बुद्धपूजा

२०४५ फागुन ६, काठमाडौं -

यहाँको आनन्दकुटी विहारमा आनन्दकुटी विहार-गुठीको आयोजनामा प्रत्येक पूर्णिमाका दिन हुने गरेको बुद्धपूजाको कार्यक्रममा शीलप्रार्थनापछि धर्मदेशन। गर्नुहुँदै महास्थविर भिक्षु कुमार काश्यपले बुद्धका तीन चर्यामाथि सविस्तर प्रकाश पानुभयो। ती तीन चर्यामा अर्थात् अर्थात् आपनो हित हुने चर्या गर्नुहुँदा बुद्धले मैत्री, करणा, सुविता र उपेक्षा गुणले युक्त हुनुभएको थियो। लोकात्यचरिया अर्थात् संसारकै हित हुने उचित र अनुचित कार्यलाई छुट्याउँदै स्वपर दुर्बलाई दुःख दिने कुराको बोध गराइ बुद्धले लोकार्थ चरिया गर्नुभएको थियो। त्यस्तै भातत्यचरिया अर्थात् बन्धु बान्धका लागि उपकार हुने चरिया गर्नुभई बुद्धले लोप्रियता हासिल गर्नुभएको थियो।

सो दिन भिक्षु कीर्तिज्योतिबाट पनि धर्मदेशन भएको थियो र संग्राम भिक्षु तलीम केन्द्रका श्रामणहरूबाट परिवाण पाठ पनि भएको थियो। त्यस बेला ब्राह्मानुका उपासक उपासिका समूहद्वारा भोजनको व्यवस्था गरिएको थियो।

प्रत्येक वर्ष वैशाख पूर्णिमाका दिनमा मनाइने बुद्धजयन्ती यस वर्ष त्रिवर्षीय विशेष कार्यक्रमका साथ माझे वर्ष परेको छ। सो जयन्ती मनाउन गत वर्ष गठित बुद्धजयन्ती समारोहलाई विगठन गरी २५३३ औं बुद्धजयन्ती समारोह समितिका रूपमा पुनर्गठन गरिएको छ। पुनर्गठन भए अनुसार धर्मनुशासक र अध्यक्षमा क्रमशः भिक्षुद्वय महास्थविरहरू प्रज्ञानःद तथा अमृतानन्द रहनुभएको छ। चार जना उपाध्यक्षहरूमा क्रमशः गुरु छेषु कुस्यो लामा, भिक्षु सुदर्शन, लोकदर्शन वज्राचार्य र कतकमान शाक्य रहनुभएको छ। महासचिव, सचिव र सहस्रचिवमा क्रमशः श्यामकृष्ण मानन्धर, भिक्षु सुवर्ण र मुक्तिबहादुर मानन्धर रहनुभएको छ। कौषाध्यक्ष, सहकोषाध्यक्ष र च दाशमुखमा, शाक्यमुनि चिक्रीकार, मणिरत्न तुलाधर र भाइकाजी उपासक रहनुभएको छ। कार्यसमितिका अरु सदस्यहरूमा क्रमशः प्रयागराज-सिंह सुवाल, न्हुँछेबहादुर वज्राचार्य, तीर्थनारायण मानन्धर, बुद्धरत्न वज्राचार्य, सुवर्ण शाक्य, अमृतलाल रंजितकार, द्वारिकाप्रसाद मानन्धर, अष्टबहादुर लामा र नाति शाक्य रहनुभएको छ।

उक्त समारोहलाई भव्यता दिन गठन गरिएका उपसमितिका संयोजकहरूमा भिक्षु महा नाम महास्थविर

विहार थ्रंगार, सांत्वाहिक धर्मदेशना - भिक्षु कुमार काश्यप, प्रसार - भिक्षु मैत्री, पात्रो ध्यवस्था, -तीर्थ-नारायण मानन्धर, अन्दासंकलन - भाइकाजी उपासक, प्रचार - केदार शाक्य, यात्राप्रबन्ध - गुह्यरत्न शाक्य, सांत्वाहिक ज्ञानमाला भजन प्रबन्ध - रत्नबहादुर तण्डुकार, समारोह प्रबन्धक - रत्नबहादुर वज्राचार्य, खाद्यव्यवस्था - हर्षबहादुर मानन्धर, स्मारिका प्रकाशन - स्वस्तिरत्न शाक्य र हाजिर ज्ञानफ्र प्रतियोगितामा - सुवर्ण शाक्य रहनुभएको छ ।

राजीनामा

२०४५ फागुन २७, काठमाडौं -

यहाँको लुतो, ढल्को स्थित संघाराम भिक्षु तालीम केन्द्रमा सुपरिवेक्षक रहनुभएका भिक्षु सुशोमनले आपना विविध कार्यमा व्यस्तता रहेको कारण खुलाई सुपरिवेक्षकबाट दिनुभएको राजीनामा स्वीकृत भएको छ । प्रशासन र सुपरिवेक्षणमा स्नातक हनुभएका वहाँ अहिले स्थानीय मञ्जु श्रो टोल स्थित सुगन्ध विहारमा विहार प्रमुखको रूपमा धर्मदेशक भई रहनुभएको छ । वहाँको राजीनामापछि संघाराममा भिक्षु गुणधोषलाई सुपरिवेक्षणको लागि जिम्मा लगाइएको छ ।

आजीवान सदस्यमा थप

२०४५ फागुन २८ काठमाडौं -

प्रत्येक पूर्णिमामा काठमाडौंबाट प्रकाशित हुने बौद्ध मासिक पत्रिका आनन्दभूमिमा बन्दहिति, चसाँद्विका रुद्र बहादुर शाहीले आजीवन सदस्यता भर्हण गरेपछि यस पत्रिकाको आजीवन सदस्य संदृश्या ४३२ पुरेको छ ।

विहार समुद्घाटन

२०४५ फागुन १५ ललितपुर -

यहाँको चंकीटोल स्थित अनगारिका संघरक्षिता

विहारको ल० पु० न० प० का प्रधानपंच बुद्धिराज वज्राचार्यले उद्घाटन गर्नुभयो । उद्घाटन भाषण गर्दै वहाँले भगवान् बुद्धबाट निर्देशित शान्ति उपदेशलाई पालन गरेमा नै विश्वशान्ति सम्भव हुने कुरा बताउनुभयो । यसअघि अनगारिका संघरक्षिता प्रमुख खड्गसिंह लामा र अन्य श्रद्धालुहरूको सहयोगबाट त्यस विहारको वर्जामा निर्मित खेत चैत्यको महास्थविर बुद्धोष प्रमुख भिक्षुसंघबाट हेतु पच्चयो, आरम्भण पच्चयो आदि बुद्धवचन पाठगरी प्रतिमा गरिएको थियो । त्यस बेलामा मन्त्रव्य व्यक्त गर्दै रा० प० स० प्रेमबहादुर शाक्यले बुद्ध जामेको देश नेपालमा भिक्षु र अनगारिका-हरूको कमीले गर्दा बुद्धधर्मको प्रचारमा शिथिलता आएको कुरा बताउनुभयो ।

सो बेला धर्मोपदेश दिनुहुँदै महास्थविर भिक्षु कुमार काश्यपले बुद्धधर्मलाई व्यवहारमा प्रयोग गर्नुपर्ने र शान्तिको मार्ग अपनाउनुपर्ने कुरामा जोड दिनुभयो । यस्तै खड्गसिंह लामाले दुद्धधर्म कुरै जाति बिशेषको नभै सबै जातिले अनुसरण गरी निर्वाण प्राप्तिका लागि प्रयास गर्नुपर्ने कुरामा प्रकाश पार्नुभयो । सुश्री मन्दिरा शाक्यद्वारा स्वागतभाषण गरिएको त्यस समारोहमा बुद्धपूजा र शीलप्रार्थनाका साथै उक्त विहारका अध्यक्ष अनगारिका संघरक्षिताले अनगारिका धर्मवतीलाई प्रशंसापत्र प्रदान गर्नुभयो र धन्यवाद ज्ञापन पनि गर्नुभयो ।

पांचौं वार्षिकोत्सव र संघदान

२०४५ चंत २, काठमाडौं -

यहाँको ३० बहाल टोल स्थित मंजुश्रीनक महाविहार संरक्षण सुधार संघको पांचौं वार्षिकोत्सव तथा संघदान समारोह समितिका अध्यक्ष सानु शाक्यको सभापतित्वमा

सम्पन्न भयो । समितिका उपाध्यक्ष पूर्णरत्न शाक्यद्वारा भगवान् बुद्ध तथा सभापति हरूमा मात्यार्ण भई शुल्भएको त्यस समारोहमा सुधारगीत एवं बौद्ध स्तोत्रपाठ गरिएको थियो । सो बेला आफ्नो मन्तव्य दिँदै विहारका पुरोहित गुरु गुह्यार्थ बज्राचार्यले दानमाहात्म्य बताउन् भई दान गर्दा स्वच्छ मन र श्रद्धाभावले दान दिनुपर्छ, संकुचित भएर र देखावटीको लागि दान दिनेगर्नु हुन्न भन्नु भयो । यस्तै वहाँले व्यक्ति विशेषलाई भन्दा संघ वा समूहलाई दान दिनु उचित छ भन्नु भयो ।

सो बेला वार्षिक एवं पञ्चवर्षीय प्रगति विवरण पेश गर्दै संघका सचिव सुदर्ण शावयले संस्कृति एकताको प्रतीक हो र संस्कृतिमा विनृति आएमा टुक्रिङ्ग अनि सुखमय जीवनको लक्ष्यमा बाधा पर्छ भन्नुहुँदै कुसंस्कार र विकृतिलाई पन्छाएर समाजसुधार एवं सांस्कृतिक संरक्षण गर्नु आवश्यक भएको कुरा बताउनु भयो । त्यसै सिल-सिलमा वहाँले विहार संरक्षण र सुधार गर्न १६० घर परिवारमा १५०० जनाले सहयोग स्वरूप प्रदान गरेको लगभग दुई लाख रुपैयाँको सदुपयोग भएको तथ्य प्रकाशित गर्नुहुँदै विदेशी सहायता वा कर बलको चन्दा नलिएको कुरा बताउनु भयो ।

त्यसरी नै समितिका सदस्य जुलुमकाजी शावयले बौद्धमा शिक्षामात्र भएर अपितु जाँगर र आँटलाई पनि अगाडि बढाउनु पर्ने कुरा बताउत्रुभई एउटी ब्राह्मण महिलाले स्वयम्भू क्षेत्रमा तारो हानेको विरुद्ध सो स्थगित गर्न आमरण अनसान बसेको कुरा बताउनु भयो ।

सो बेला आफ्नो १६० संघ परिवार सहित काठ-माडों स्थित परम्परागत रूपले चूडाकर्म गर्ने विहारहरूका ४५ स्थविर प्रतिनिधिहरूलाई पनि आमन्त्रित गरी सददान एवं क्षीरभोजन प्रदान गरिएको थियो । दान

प्रदान गर्नेहरूमा ९६ परिवार थिए ।

महापरित्रण-पाठ

२०४५ फागुण ७, कपिलवस्तु-

महापरित्रण आयोजक समिति कपिलवस्तुको तत्वावधानमा यहाँको मंगल विहारमा ४ दिवसीय महापरित्रण पाठ सम्पन्न भयो । ती ४ दिनमा प्रत्येक दिन एकजना गरी धर्मदेशना गर्नेहरूमा क्रमशः मदास्थविरहरू शाक्यानन्द, अनिरुद्ध, महानाम र चुन्द हुनुहुँथयो भने पञ्चशील प्रदान भन्नेहरूमा भिक्षुहरू प्रज्ञारश्म, गुणघोष र धर्मशोभन एवं भिक्षुहरू सुशोभन, बोधिसेन र सुदर्शनले धर्मदेशना गर्नु भएको थियो । सो बेला बौद्ध धर्मपताका र ज्ञानमाला भजन सहित महापरित्रण शोभायाद्राले नगर परिक्रमा गरेको थियो ।

त्यसबेला कपिलवस्तुमा यात्रा गर्ने यात्रुहरूले यात्र-जीवन सेवा गर्ने स्व० मंगलमान बज्राचार्यको पुण्य आकांक्षा अनुरूप वहाँका श्रीमती क्षेत्रकुमारी र छोरा कपिलमान आदिको अद्वा एवं ललितमान तथा पृथ्वी बुद्धाचार्य परिवारका सह-भागितामा आयोजित त्यस कार्यक्रममा जलपान एवं भोजन प्रदान पनि गरिएको थियो ।

गुम्बा उद्घाटन

२०४५ फागुण २७, रामेछाप-

यहाँको पिङ्खुरी गाउँ पञ्चायतको नीमा पासाड गुम्बाको कृषि सहायक मन्त्री आङ छिरिङ लामाले उद्घाटन गर्नु भयो । सो अवसरमा श्री लामाले राष्ट्रको सांस्कृतिक सम्पदाको संरक्षण एवं सम्बद्धन गर्ने कार्यमा सबैले जोड दिनुपर्ने कुरा बताउनु भयो । उक्त गुम्बा करीब २,५०,०००:- को लागतमा निर्माण गरिएको थियो ।

उक्त समारोह गुम्बा निर्माण सेवाका अध्यक्ष एवं जि. पं. सदस्य मोतिलाल तामाडले गर्नु भएको थियो ।

विपश्यनाध्यान

२०४५ फागुण ११, पाल्पा-

यहाँको महाबोधि विहारमा विपश्यना ध्यानसंघ र ज्ञानमालासंघ बान्द विहारको संयुक्त आयोजनामा विपश्यनाध्यान विषयमा प्रवचन कार्य सम्पन्न भयो । शाक्यानन्द महस्थविहारबाट पंचशील प्रार्थना भई शुरू भएको त्यस कार्यक्रममा ध्यानसंघका सचिव छद्रराज शाक्यले स्वागतभाषण गर्नु भएको थियो । सो बेला ध्यान विषयमा बोल्दै भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्यविरले दुःख, अनित्य र अनात्मदर्शन ध्यानबाट नै अबबोध हुने आदि पक्षहरूका विषयमा बताउनुभयो । अन्तमा ज्ञानमाला संघका अध्यक्ष नगेन्द्रशेखर वज्राचार्यबाट धर्मवाद ज्ञापन गरिएको थियो ।

पंचशील अभियान

२०४५ फागुण २२, नुवाकोट-

यहाँको विशूली दजारमा काठमाडौंको युवा बौद्ध समूह र विशूलीको युवक बौद्ध मण्डलको संयुक्त आयोजनामा पंचशील अभियानको कार्यक्रम सम्पन्न भयो । मण्डलका अध्यक्ष प्रीपरत्न शाक्यको सापतित्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा समूहका अध्यक्ष हर्षमुनि शाक्य लगायत डा० केशवमान शाक्य, देव रंजित र त्रिरत्न मानन्दरबाट पंचशीलको उपादेयताबारे आ-आफ्नो विचार व्यक्त गर्नु भयो । त्यरत्न विशूलीका जगतबहादुर तामाड, मोहनविक्रमठडज जोशी, कृष्णसिंह प्रधान र धर्मरत्न शाक्यबाट पंचशील अभियानको महत्वमाथि प्रकाश पारियो । त्यसबेला भिक्षु सुमेध समक्ष शील प्रार्थना,

भजनमण्डलका सदरय बीरबहादुर शाक्यबाट स्वागत भाषण एवं भिक्षु सुगंधिबाट धर्मदेशना भएको थियो ।

सो अवसरको कार्यक्रममा स्थानीय स्वयम्भू चैत्य तथा सुगतपुर विहारमा बुढपूजा भएको थियो । सो कार्यक्रममा सरिक हुन युवा बौद्ध समूहका २३ जना सदस्यहरू त्यसतर्फ जानुभएको थियो ।

(नेपालभाषा)

प्रवचन कार्यक्रम जुल

११०६ चिल्ला छव ४, खवा-

येँया महिला बौद्ध संघया आयोजनाय् थासंथासय् प्रवचन कार्यक्रम न्हाकाच्चंगुया इवलय् अनया मुनिविहारय् शीलप्रार्थना सहित प्रवचन कार्यक्रम सम्पन्न जुल । युबलय् धर्मोदय शाखाया सचिव इन्द्रराज शाक्य लसकुल न्पचु बिपा विहारया परिच्छ बियाबिज्यात । भिक्षु मंद्रो धर्मदेशना यासे धैबिज्यात – धर्मप्रचारया लागी भिक्षूपि हुँ जूसां प्रचारया ज्या हुँ जूगु मडु । थृव्यलय हे श्री-लका लिहां बिज्याहु भिक्षु नन्द नेपालय् बुढधर्म प्रचार-प्रसार यायेया लागी वैच्चंगु अबरोधयात क्याः न्वानानबिज्यात कि धर्मप्रचारया लागी बौद्धतथ हे च्छी-चिले माः ।

हनेज्या जुल

११०६ सिल्ला गा. ५, खवा-

थनया धर्मोदयसभा शाखाया आयोजनाय् श्रीलकाय् अध्ययन याना : लिहां बिज्यापि धर्मसोभन, सुमेध व नन्दपित हनेज्या जुल । जयमंगल गाथा व पंचशील प्रार्थनां सुरु जूगु थुगु ज्याइवलय् सुश्री नानीमैया शाक्य पाखे लसकुल न्वचु तथा बाबुकाजी वज्राचार्य, संघरत्न [थनया त्यं न्हुपांया कभरया निग्गु पेजय्]